

kat intézett a magyar és osztrák miniszterelnökhöz. A Szilávyhoz intézett többi közt ezeket mondja: „Há népeim szeretetét tekintem mindig legdrágább kincsömül. Ez érzelmenek fennebb érintett színe nyilvánulása újban is megerősítik abbéli meggyőződésemet, hogy a szeretetre, melyben találok alattvalóim boldogítására czélzó törekvésem és fejedelmi gondjaim legszebb jutalmát, ezen is minden viszonyok között teljes bízalommal számíthatok. Melyen meghatva, szívből eredő köszönetet és elismerést mondok mind azoknak, kik ekként e napot kétszeresen tették életem örömmünnevé, s megbízom önt ennek közhírítéssel.” Az uralkodó egyszersmind nagy mértékben gyakorolta a korona kegyelmezési jogát. Kiterjedt az a koronára kegyelmezési jogát. Kiterjedt az a koronára kegyelmezési jogát. Kiterjedt az a koronára kegyelmezési jogát.

... (Mátyás templomának kijavítása.) A budai vár nevezetesen építészeti műemléke, a plébánia templom, már régen oly állapotban van, hogy javítást és ódon stíljének megfelelő kiépítést igényel. Ö felsége, uralkodási jubileuma alkalmával, most elrendelte, hogy e műemlék stílszerű kijavítása mielőbb megkezdessék, s erre a legközelebbi 3 év alatt a megürült vagy üresedésbe jövő főpapi javadalmak időközi jövedelméből százezer forint fordítások. E templomhoz, melyet rendezes Mátyás templomának szokás nevezni, a nemzetnek sok emléke van köztve, melyek láncolatba a legutolsó koronázással végződik. Alapját IV. Béla tette le, a budai polgárság 1255—1269 közt kezdte építeni, s I. Lajos és Zsigmond királyok által gyarapítottán, Mátyás alatt díszes nyolcszögű tornyot nyert 1476-ban. Fényes imaház volt akkor. De 1541-ben a törökök elfoglalván Budát, kifosztották és meccsetté alakították, míg 1686-ban, a vár elfoglalásakor, eltűnt tornyáról a félföld. Az ostrom alatt sok rongálást szenvedett, 1723-ban pedig tűz pusztította el fedelét, kisebb tornya összeomlott, a homlokzatot is magával sodorta, a boltzatot betörtte, a kaput és khorust eltemetvé. Befedték ugyan csakhamar, de már nem oly díszesen, s 1841-ben e tető is megromolván, csak ideiglenes fedelel nyert a tornyannal együtt. Az 1723-dik tűzvész alkalmával beomlott homlokzat minden stílszerű takarás nélkül, kopár falakkal állított helyre, mely sem a templom belsejével, sem a tornyannal nincs összehangosban. Ezért a tornyon eszközlendő újítás a homlokzat átalakítását s a jelenlegi sarok-olcsarnoknak gót idomu előcsarnokkal fölváltását vonja maga után. A torny már oly gyöngye, hogy sisakos födelet nem bírhat meg, s ez okból vagy két ölnyire le kell bontani, s újlag építeni. A király intézkedése tehát a legjobb időpontkor történt arra, hogy egy nevezetes műemlék a romlásától megmentessék s a főváros egész díszben visszanyerje azt.

... (Az Eötvös-szobor pályázatának határideje) a folyó hó utolsó napján jár le. Arany László, mint a szoborügyi bizottság jegyzője, fölhívja a pályázni akarókat, hogy a mintákat a mondott időre az akadémia palotájába csomagolva küldjék be. ... (Vörösmarty születésének évfordulója) decz. elején lévén, szülővárosában, Székesfehérvárra a Vörösmarty-kör ünnepélyesen megülte e napot; valamint megültek Pozsonyban is, hol lakomát is rendeztek, melyen a város értelmisége nagy számmal volt képviselve. ... (Emlékszó Dugonicsnak.) Szegeden már régebben megpendíték a tervet, hogy a város derék szülöttjének, a magyar irodalom egyik uttó bajnokának, Dugonics Andrásnak emlékszórot emeljenek. Begyűlt eddig 3000 ft., s most elhatározták, hogy az emléket a reáliskola előtti téren állítják föl, s a mellészóbot elkészítőre Isz. Miklóssal fognak értekezni.

... (Az Erdélyi országos levéltár) Kolozsvárról már egészen fölszállított Budapestre, és hivatalos működését ezután a belügyminiszter közvetlen felügyelete alatt fogja folytatni. ... (Szegények konyhája Budapest.) A Valero-utczában az izraelita jótékony négyzetnek tápintézete van, melyet soha sem vettek annyira igénybe a szegények, mint most. Néha 300 ember-nél is többet látnak el ott élelemmel, míg ezelőtt 150—180 volt a legnagyobb szám. Sok szegény családjáig hához hordatják az ebédet, melyért csak 10 kr. fizetnek, és tanulók is igénybe veszik. Az ebéd áll tápláló levesből, marhahúsból, főzelékből, vagy főlválta tésztából. A szolgálatra, a konyhára nagy gondot fordít az egyelet, melynek egy-egy nőtagja mindig jelen van, és személyesen szerez meggyőződést az ételek minőségéről. ... (Hölgybanket) lesz a Hungáriában decz. 8-án esti 8 órakor, a midőn Tóth Kálmánnak 25 éves költői pályája emlékére a hölgyek ezüst koszorút fognak nyújtani. ... (Jótékony végrendeletek.) Hajdu Imre ügyvéd és földbirtokos, ki aug. 22-én hunyt el Turkeviben, ezer frtot hagyott a tud. akadémiának. Ezenkívül tisztelete jeleül Kossuth Lajosnak 200 darab aranyat ajánlott föl végrendeletileg. Ez összeget Kossuth vagy időse fia belátása szerint veheti át akár készpénzben, akár megfelelő értékű emlékekben az elhunyt örökösétől, Hajdu Ignác képviselőtől. — A Budapestben e napokban elhunyt Bene Károly pedig husz jótékony egyletnek, kórházaknak, továbbá az akadémiának, színházi nyugdíjalapnak, irói segélyegyletnek, az építendő népszínháznak egyenként száz frtot hagyott. ... (A király) 3000 frtot adományozott magán pénztárából a budapesti szegények segélyezésére. ... (Adomány.) Popper Lipót az uralkodói jubileum emlékére ezer forintot tett le Trencsén-megyé. főispánjánál. Ez összeget, mint alapötét, a megyében fölláttandó ipariskolákra fodítják. ... (Halálhíradások.) Tolcsvai Nagy Gedeon, a pesti helyét hitvallásu egyház főgondnoka, életének 73-ik évében végelgyengülésben meghalt. Borodmegyének egykor főszolgabírája később alispánja, s több megyének táblabírája, és a közügyek szabadalvú szónoka volt. Mint az alsó-borsodi ref. egyházmegyéje világi elnöke és a tiszán-innemi egyházkerületnek segéd-főgondnoka is tevékenyen működött, s egyike volt azoknak, kik a patens elleni küzdelemben a legbátrabban léptek föl. Végrendeletében — egyéb jótékony hagyományok mellett — a tiszán-innemi helyét vallásu egyházkerület elemi iskoláiban a szegény gyermekeknek taníttatása s a szegény papi, tanítói özvegyek és árvák segélyezése alappól huszezer forintot hagyományozott. — Bene Károly, nyug. orsz. törvényszéki tanácsos, Budapestben e hó 1-én 66 éves korában elhunyt. Jótékony végrendelet által is maradandóvá tette emléket. — Kolozsvár egyik régi tősgyökeres magyar alakja: Bíró Pál, nyugalmazott hivatalnok, volt kormányzék levéltári igazgató, meghalt pár nap előtt. Elhunytak még a közelebbi napokban: Tallér Sándor a kis-béri álladalmi ménes egyik állatorvosa, 25 éves korában; Börsöny Ferenc, művelt, mindenkitől becsült öreg ur 76 éves korában Nagy-Kanizsán; Csike Dániel ó-budai ref. lelkész, ki már 22 év óta birta itt hívei teljes ragaszkodását; dr. Wildmann Pál Temesmegye egyik legképzettebb orvosa Fibisen; Német Ignác fiatal beszélő hitvese, sz. Fenicsius Amália Budán.

... (Mátyás templomának kijavítása.) A budai vár nevezetesen építészeti műemléke, a plébánia templom, már régen oly állapotban van, hogy javítást és ódon stíljének megfelelő kiépítést igényel. Ö felsége, uralkodási jubileuma alkalmával, most elrendelte, hogy e műemlék stílszerű kijavítása mielőbb megkezdessék, s erre a legközelebbi 3 év alatt a megürült vagy üresedésbe jövő főpapi javadalmak időközi jövedelméből százezer forint fordítások. E templomhoz, melyet rendezes Mátyás templomának szokás nevezni, a nemzetnek sok emléke van köztve, melyek láncolatba a legutolsó koronázással végződik. Alapját IV. Béla tette le, a budai polgárság 1255—1269 közt kezdte építeni, s I. Lajos és Zsigmond királyok által gyarapítottán, Mátyás alatt díszes nyolcszögű tornyot nyert 1476-ban. Fényes imaház volt akkor. De 1541-ben a törökök elfoglalván Budát, kifosztották és meccsetté alakították, míg 1686-ban, a vár elfoglalásakor, eltűnt tornyáról a félföld. Az ostrom alatt sok rongálást szenvedett, 1723-ban pedig tűz pusztította el fedelét, kisebb tornya összeomlott, a homlokzatot is magával sodorta, a boltzatot betörtte, a kaput és khorust eltemetvé. Befedték ugyan csakhamar, de már nem oly díszesen, s 1841-ben e tető is megromolván, csak ideiglenes fedelel nyert a tornyannal együtt. Az 1723-dik tűzvész alkalmával beomlott homlokzat minden stílszerű takarás nélkül, kopár falakkal állított helyre, mely sem a templom belsejével, sem a tornyannal nincs összehangosban. Ezért a tornyon eszközlendő újítás a homlokzat átalakítását s a jelenlegi sarok-olcsarnoknak gót idomu előcsarnokkal fölváltását vonja maga után. A torny már oly gyöngye, hogy sisakos födelet nem bírhat meg, s ez okból vagy két ölnyire le kell bontani, s újlag építeni. A király intézkedése tehát a legjobb időpontkor történt arra, hogy egy nevezetes műemlék a romlásától megmentessék s a főváros egész díszben visszanyerje azt.

... (Az Eötvös-szobor pályázatának határideje) a folyó hó utolsó napján jár le. Arany László, mint a szoborügyi bizottság jegyzője, fölhívja a pályázni akarókat, hogy a mintákat a mondott időre az akadémia palotájába csomagolva küldjék be. ... (Vörösmarty születésének évfordulója) decz. elején lévén, szülővárosában, Székesfehérvárra a Vörösmarty-kör ünnepélyesen megülte e napot; valamint megültek Pozsonyban is, hol lakomát is rendeztek, melyen a város értelmisége nagy számmal volt képviselve. ... (Emlékszó Dugonicsnak.) Szegeden már régebben megpendíték a tervet, hogy a város derék szülöttjének, a magyar irodalom egyik uttó bajnokának, Dugonics Andrásnak emlékszórot emeljenek. Begyűlt eddig 3000 ft., s most elhatározták, hogy az emléket a reáliskola előtti téren állítják föl, s a mellészóbot elkészítőre Isz. Miklóssal fognak értekezni.

... (Az Eötvös-szobor pályázatának határideje) a folyó hó utolsó napján jár le. Arany László, mint a szoborügyi bizottság jegyzője, fölhívja a pályázni akarókat, hogy a mintákat a mondott időre az akadémia palotájába csomagolva küldjék be. ... (Vörösmarty születésének évfordulója) decz. elején lévén, szülővárosában, Székesfehérvárra a Vörösmarty-kör ünnepélyesen megülte e napot; valamint megültek Pozsonyban is, hol lakomát is rendeztek, melyen a város értelmisége nagy számmal volt képviselve. ... (Emlékszó Dugonicsnak.) Szegeden már régebben megpendíték a tervet, hogy a város derék szülöttjének, a magyar irodalom egyik uttó bajnokának, Dugonics Andrásnak emlékszórot emeljenek. Begyűlt eddig 3000 ft., s most elhatározták, hogy az emléket a reáliskola előtti téren állítják föl, s a mellészóbot elkészítőre Isz. Miklóssal fognak értekezni.

Nemzeti színház.

Péntek, nov. 28. Diszolóadás a király negyedszázados uralkodási ünnepére. Türedékek: „Mica”, „Mignon”, — „Traviata” című dalművekből. Szombat, nov. 29. „Mignon.” Opera 3 felv. Zenéjét szerzeszte Thomas A. (Hauok k. a. fölléptell). Vasárnap, nov. 30. „A bélyár kendője.” Népszimnű 4 felv. Iria Abonyi Lajos. Hétfő, decz. 1. „A mentor.” Vigjáték 3 felv. Iria gr. Pedro S.; ford. Csepregi L.

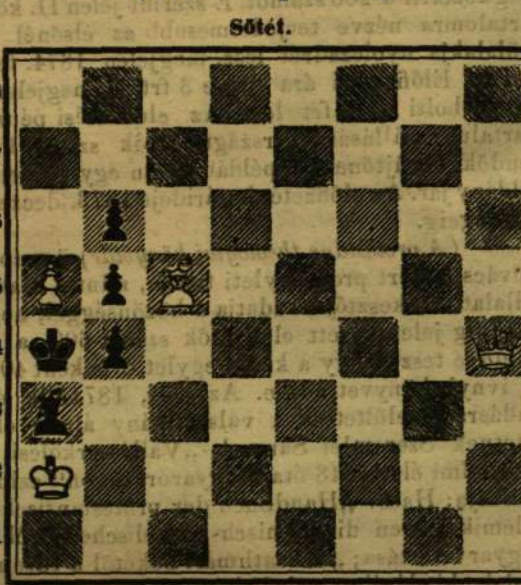
Kedd, decz. 2. „Az afrikai nő.” Opera 5 felv. Zenéjét szerzeszte Meyerber. Szerda, decz. 3. „A jó barátok.” Szimnű 4 felv. Sardon tán francsiából ford. Szerdahelyi. Csütörtök, decz. 4. „Tüvedt nő.” Opera 4 felv. Zenéjét szerzeszte Verdi.

Szerkesztői mondanivaló.

— T. Zs. A harmincas évek csánált költészeté. A leányka koszorút köt s várja kedvesét; eped, mereng. Jó egy vert vitéz s üsségolja, hogy a török gyószott, oda a hasa; a várt ifju is elszágu. A futó vitéz elszágu, a leányka meghal buvában s a koszoru fejfájára kerül. S ez mind oly utazéli frásizokban elbeszélve! Ma már többet és más kívánunk a balladától s románczától. — Máté-Szalka N. N. A három vers közül kiadható ugyan egyik sem, s annál fogva a nevet nem is kérjük; de némi tehetség nyomaira mégis akadunk bennök. A humoros (Budapest utozán) legkevésbé sikerült; a fellezgő, az a jagaros vers is kováss; az egyszerű dalhangban, a tó hatyukról, van valami igazság. E hang mellett maradjon, később talán sikerülni fog ebben egészen jót is adnia. — T. s. „Siromnál.” Nem ér semmit. — Kassa. H. L. A történeti tanulmány felől csak következő számainkban mondhatunk véleményt. E két folytatás mind prózai, mind verses kuldemények oly nagy számmal érkeztek szerkesztőségünkbe, hogy a feleletekben — idő- és térhiány miatt — bizonyos sorrendet kell tartanunk.

SAKKJÁTÉK.

731-ik sz. f. Shinkmann W. A.-tól (Grand-Rapidsban).

Világos. Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

A 726-ik számú feladvány megfejtése.

- (Bayer Konrádtól Olmützben.)
VII. Söt.
1. Hg3—f5+ Kd4—e4 (a)
2. Bb7—d7 Fg8—d7;
3. B72—h2 Fg7—f5;
4. Bb2—h4 mat.
a)
1. 1. Kd4—c4 (b)
2. Hf5—e3+ Kc4—c3
3. Bf2—e4 tetsz. szer.
4. B vagy H mattot ad.
b)
1. Kd4—c3
2. Bc2—f3 Kc3—c4;
3. Bf3—d3 tetsz. szer.
4. H mattot ad.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Gelsen: Glesinger Zsigmond. — Sárospatakon: Gérecs Károly. — Debreczenben: Zagyva Imre. — Sziget-Csepén: Mayer Károly. — Császán: Pók Mór. — A pesti sakk-kör. Rövid értesítések: Császán: P. M. A beküldött háromlépéses feladványnak következő mellék fejtséje is van:
1. Vf2—d4 d7—d5
2. Vd4—a4+ Fb3—a4;
3. Fc3—a4 mat.

Melléklet: Előzetési fölhívás a „Családi-kör” tizenötödik évfolyamra.

TARTALOM.

Csengery Antal (arckép). — Anakreon dalszövege. — A Dáris kincse (folyt.). — Vihar alatt (képpel). — A magyar nemzetiiség Hunyadmegyében. — Az asantik (három képpel). — Egyveleg. — Tárban: Irodalom és művészet. — Köszöntések, egyletek. — Egyház és iskola. — Közlekedés. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár. Feloldó szerkesztő: Nagy Miklós (L. onkor-utóra 11. sz.)

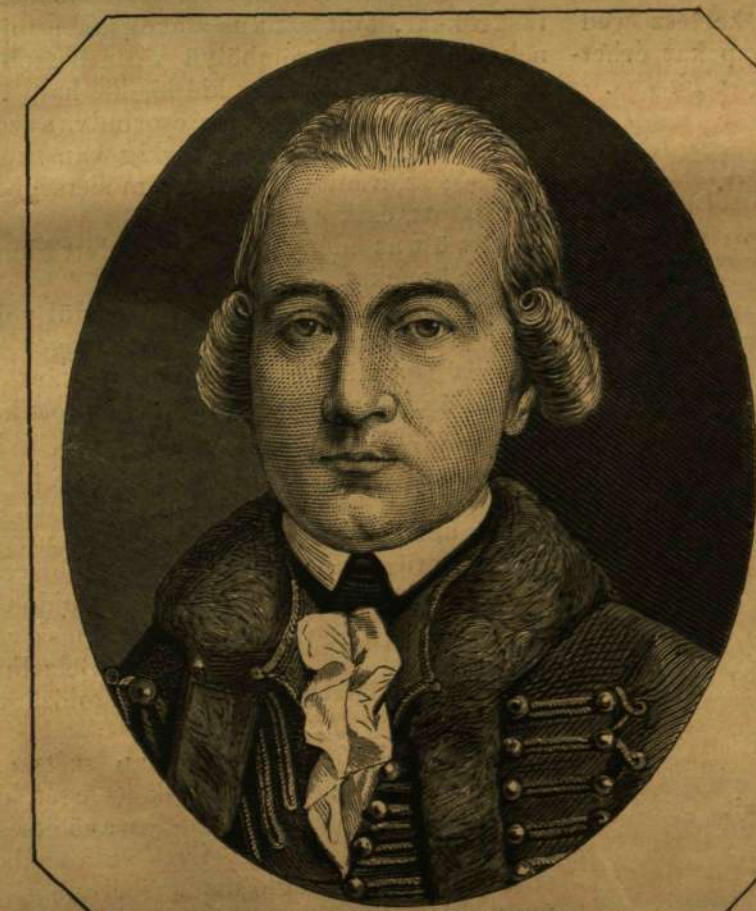
Buda-Pest, december 14-én 1873.

Előzetési fölhívások: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft. — Félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft. Félévre 4 ft. — Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. — Félévre 3 ft.

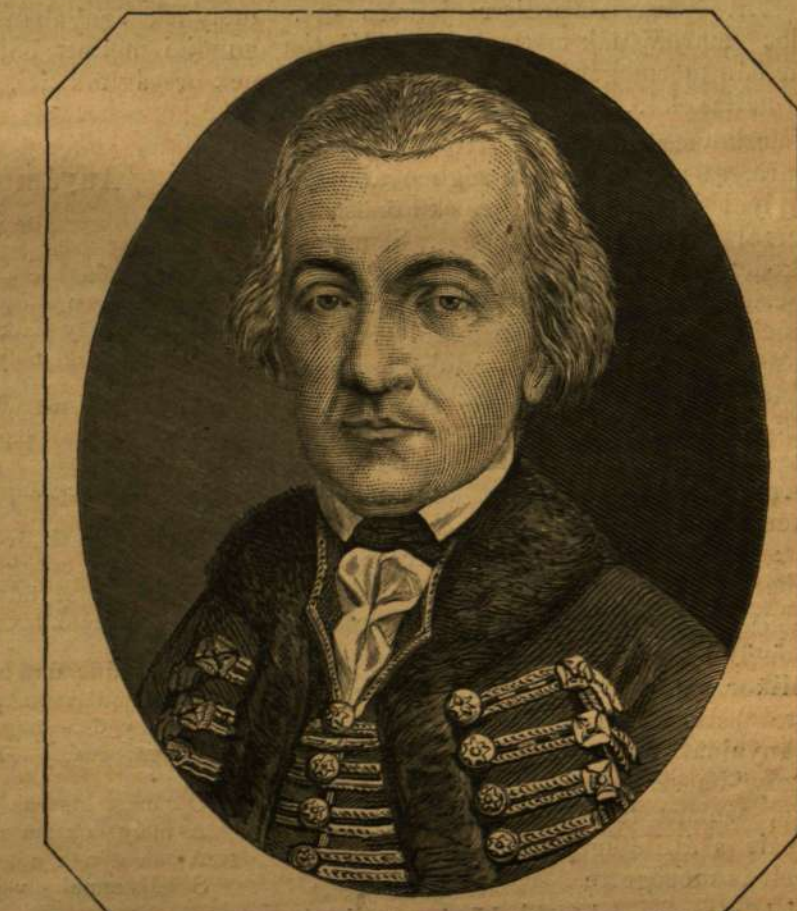
Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyszer hasábsott petit sor. vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krajczárba számíttatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetőmnyeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos. Wollseile Nr. 22. és Haussenstein és Vogler, Wallfischgasse Nr. 10. — Bélyegdől, kűlön minden igtatás után 30 kr.

A két Laczkovics.

Arrol a megrázó drámáról, mely a Martinovics-összeesküvés név alatt ismeretes, s mely a mult század végén a budai véreazon taláta véres befejezését, történetünk e még kevésbé földerített, sőtét epizódjáról, a „Vasárnapi Ujság” több ízben adott már közleményeket. Így az 1869-diki folyamban közöltük a pör történetét és Kazinczy Ferencz budai fogságának naplóját; ugyanakkor a pör főbb személyei közül adatok kíséretében. A dráma utójátékát, a börtönrre vetettek fogságának történetét Kazinczy naplójának második részében ez év folytán ismertettük. Most e szomorú korszaknak ismét két szereplőjét van alkalmunk bemutatni: a Martinovicsal együtt kivégzett Laczkovics Jánost és fogságba vetett testvéröccsét: Lászlót, kirol Kazinczynek lapunkban közelebb megjelent naplójában is több ízben Pest- és Temesmegyékben bírnak; ugy lát-szik, hogy a 17-dik század végén a törökök elizésekor kapták jószágaikat, s a Vay, Trencsényi, gr. Buttler, Beniczky családokkal összeházasodva, a főbb nemesség közé emelkedtek. Laczkovics János a pestvármegyei alispán és kir. tanácsos Laczkovics Imre fia volt, s öcsésével Lászlóval együtt gondos nevelésben részesült. A francia, német és

LACZKOVICS JÁNOS. (1793.)

LACZKOVICS LÁSZLÓ. (1793.)

— fennmaradt egykoru képek után — bemutatott Martinovics és a vele kivégzett Szentmarjay Ferencz arcképét, valamint azok arcképeit is a pörben szerepeltek közül, a kikéi azon korból még fennmaradtak, nevezetesen Szmétanovics Károlyt, s irodalmunk uttó bajnokait, Bacsnányi Jánost, Szentjóbi Szabó Lászlót és Verseghy Ferenczét, mindannyit életrajzi és történeti történet említés. A két Laczkovics egykoru olajfestmények után készült arcképehez ezutal lapunk egyik barátjától közöljük a következő érdekes adalékokat. * A Laczkovics-család magát székely eredetűnek tartja, s egyes tagjai a multban ugy, mint jelenben a székelyek közt föl is találhatók. Jelenleg azonban leginkább Heves, olasz nyelvet már gyermekkorában sajátjává tette. Kora ifjuságában a magyar kir. test-örseregbe lépett, hol műveltsége, olvasottsága és lovagias természete által tünt ki; majd a Greven-erzd tisztje lett s a török háboru alatt hőstettei által vonta magára a figyelmet. 1790-ben az országgyűléshez egy emlékiratot irt s több tiszt-társával alá-íratva, melyben kéri: eszközölnék ki, hogy

HETI NAPTÁR.

Hónapi-és Hettnap	Katholikus és protestans naptár	Görög-orosz naptár	Israelliták naptára	Nap hossza	Nap kel nyug.	Hold hossza	Hold kel nyug.
7 Vasár	E 2 Ambrus p.	E 2 Ágota	25 G 26 Kelem.	17 Eleázár	255 28 7 34 4	8 109 8 7 0 10 52	
8 Hétfő	B 2. fogantat.	Szofron	26 Alipius	18 Illés	256 29 7 36 4	9 121 54 8 10 11 28	
9 Kedd	Leokádia szüz.	Ceasar	27 Perzs. Jakab	19 Esó. ima	257 29 7 37 4	8 134 19 9 20 11 59	
10 Szerd	Judith	28 István	20 Un. Gar.	20 Un. Gar.	258 30 7 38 4	7 146 32 10 28 este	
11 Csüt.	Damasz püsp.	Damás	29 Perzsa	21 hegyen	259 31 7 39 4	7 158 32 11 25 0 38	
12 Pént.	Maxencz püsp.	Balcsú	30 Andras ap.	22	260 33 7 40 4	8 170 25 regg. 0 52	
13 Szom.	Lucza szüz	Lucza	1 December	23 S. Mik.	261 34 7 40 4	8 182 15 0 41 1 6	

Hold változása. G. Utolsó negyed 11. 11 óra 10. 1. perczkor este.

a magyar ezredek béke idején a hazában tartassanak, a vezénylet legyen magyar s a tisztok, kik addigelőbb jobbra németekből nevezettek, hazafiak, stb. Ez irat miatt egyserien elbocsátották s nyugdíjat sem kaptak.

A katonaságból kilépett után „Magyarország állapotáról“ cím alatt egy röpirat jelent meg tőle¹⁾, majd 1792-ben „A keresztény vallásban magát oktatóni kívánó emberrel“ írt, s e munkája által annyira magára vonta a figyelmet, hogy az udvari kancellár őt e miatt Pestvármegye által, melyben lakott, megfenyítetteti rendelte. Laczkovics telve volt a kor zavaros reform-eszméivel, új szabadság, új formák, új vallás, új állam, mint minden jóra való ifjunak a 18-ik században, csak úgy zsongott fejében. Elvtársaival, barátaival folytonosan levelezett, mindig lázas, izgatott állapotban; egyaránt boszantotta az udvar lassúsága, a főurak közönye, a köznemesség servilismusa, tudatlansága. Maga kissé hanyaveti, magát tulbecsülő ember volt, de kitöréseiben és keserűségeiben sok volt az igazság. „Trónusra szülte őt a természet“ (széptermetű daliás alak volt) — írja Kazinczy — „és ha vad tüze ott is lángol vala, reszketett volna tőle a világ.“

Nem volt-e némi igazsága Laczkovicsnak, ha a nemzeti megfélemlés e korában Szily Ádámhoz így írt 1793. aug. 10-én kelt levelében: „A magyar nemesség csak a kancsó és pipa mellett insurgál s akkor is a paraszt költségen s elszedi a lovát. Különb is a bolond magyar egy titulusért, ebédért, holmi késvilláért (kamarasságért), melyeket a s... n hordoz, az országot, barátját, familiáját is eladja. A magyar nemességnek még nincs karaktere, hasonló a gyermekhez vagy a vén emberhez, kinek semmi hasznát sem vehetni. Málnása előtt térdel... a parasztot pedig rabjának s teherhordozó marhájának tartja, stb.“²⁾ Mintha Petur bán mormogását vagy Mirabeau dörögését hallanók!...

Laczkovics, mind e forrongó eszmék dacára, személyes ismeretségben állott a királlyal II. Leopolddal és különösen a nádorral Sándor főherczeggel. S megismerkedett az udvari körökben forgó s Franciaországban utazott Martinovicssal, a kinek csakhamar barátja és terveinek részese lett. Laczkovics unokaöccsével, hugának L. Magdolának, Szilágy Györgynek fiatal Szilágy Jánossal, e szeretetre méltó fiatal emberrel, ki azonban később a fogságban sok együgyűséget követett el,³⁾ szintén közölte azokat a veszélytől iratokokat: a „Kátét“, a „Reformokról“ s az „Ember és polgár“ címűt; de fivérével Laczkovics Lászlóval szemben nem volt oly közlékeny.

Mikor aztán Martinovicsot lipót-utcai házából⁴⁾ elfogták, Laczkovics roszt sejtve, irományainak egy részével a hajdani „Két pisztoly“-ba szaladt s ott egy udvari szobában, szokott találkozási helyökön, irományait s állítólagosan Sándor főherczeg leveleit is megégette.

Néhány nappal később 1794. aug. 14-én őt magát s öccsét Lászlót is a családi háztól⁵⁾ elfogták s elébb Bécsbe szállították, majd Budára hozták vissza, a hirhedt Németh János kir. ügyigazgató kezei közé adva.

¹⁾ Egy példánya megvan a Laczkovics-család birtokában Erdőtelken vagy Sz. Lőrincz Kátán. — ²⁾ Horváth Mihály, „Magyarország történelme“, új dolgozat. VIII. kötet (84 l. — ³⁾ L. Kazinczy fogsági naplóját e lapok jelen évi folyamában. — ⁴⁾ Martinovics háza a Lipót-utca 15. szám alatt ma is még ép oly állapotban van, mint a múlt század végén. — ⁵⁾ Lipót-utca és Duna-utca szöglet, mely ma is a Laczkovics-család s névszerint Laczkovics N. János ur birtokában van.

Némethnek azonban hiába mondogatott oda nyersen, bátran, mint szokott volt régebben a nagy uraknak; dacára, hogy a veszélyes czélokra törekvő összeesküvésnek létezését sem lehetett bebizonyítani: a közügyek igazgatójának vádjai alapján 1795. ápril 15-én Martinovics, Hajnóczy, Zsigrai, Szentmarjay társaival együtt Laczkovics János is halálra ítéltetett. Képzelné lehet mily gyalog e halálos ítéletek indokolása, melyben a dagályos nagy szavak mögött semminemű tény sem fedezhető föl; legczifrább és legüresebb a Laczkovics ítélete, mert róla csakugyan semmit sem tudott fölhozni a közügyek gonosz igazgatója.

Az ítélet, miután a király I. Ferenc helyben hagyta, május 20-án a budai vérmézön végrehajtott az őt elítélten. Laczkovics férfián és a „Justum ac tenacem“ horázi ódát énekelve lépett a fejvevő tökéhez. „Laczkovics oly bátor volt — írja egy szemtanú — hogy maga vetkezett le s az ingét is maga hasította le magának. Ellenzette elébb kezeinek összekötését is, de végre ugyancsak megengedte.“

De boritsunk halotti leplet a Greven huszár ezred egykori hős kapitányára s mondjuk el pár szóval, hogy öccse Laczkovics László is elítéltetett a Martinovics-pörben 10 évi várfogságra, melyből mintegy 6 évet Kufsteinban, Brünnben, Innsbruckban ki is töltött.

Azt mondják, az ifjú Szolárcsik ügyét az nehezítette meg, hogy egy őt ágában megcsontított törzset rajzolt börtöne falára, s az őt ágra ráírta az előtte kivégzett őt társ nevét, a törzs alá pedig ezt írta: *Laelius e trunco florebit!*....

Azóta már közel száz év telt el, sok ágát, lombját lemetszették annak a törzsnak, néha gyökerére is támadtak — de hiszem, hogy egykor terebélyes fa lesz e törzsből, melynek árnyában gondos kertész védgondjai mellett boldogabb napokat érhetnek országunk fiai. Deák Farkas.

Anyám névnapján.

(Deczember 8.)

▲ A temetőnek csendiből,
Hol nincsen szivverés,
Hozzám egy halk sohaj repül,
Sohaj, mely mély s nehéz!

▲ Anyámnak ma névnapja van,
S ez nagy ünnep nekem!
Ezt is csupán ő adta, mert
Nekem nincs ünnepe! —

▲ E napon csak övé vagyok,
Csak rajta csügg szivem;
Gyöngédeden üdvözölöm őt,
És ő megáld hiven.

▲ Nem múlik év, hogy e napon
Ezt elmulasztanám,
S hogy ő is meg ne áldana,
— Én édes, jó anyám! —

▲ Oh mert hisz az a halk sohaj,
A mely hozzám repül
A temetőnek csendiből,
S lelkeimmel elvegyül:

▲ Az ő lelkének sóhaja,
Mely itt benn megfogom,
S áldással tölti el szivem,
Mely dobog boldogan!

▲ Ez egy nap minden évben, ah!
Melyen boldog vagyok!
Boldog, mert rá emlékezem!
S képe elem ragyog!

▲ Nincs, nincs itt több ily kép! olyan
Szent, tiszta szeretet,
Mint melylyel ő ápol s melyért
Utóbb a földbe ment.

Többet ennél nem tehetett...
S most nyugszik csendesen,
Nyugszik már rég... s én küzdök és
Majd-majd kétségbeesem!

Küzdök, mint Atlas küzdhetett,
És senki sincs velem!
A hidegtől majd megfagyok!
Elfúl lélekzetem...

De e napon szerelme, mint
Szentlélek száll reám,
S felold, megtisztít, lángra gyújt...
Üdvözve légy, anyám!

Benedek Aladár.

A Dárius kincse.

(Elbeszélés.)

Varga János-tól.

IV.

Olyan szivreható beszéd volt ez a maga nemében, hogy ha történetesen kétszázán hallgatták volna meg, százkilencvenkilenc rögtön kész volt az elhatározással: hogy bizon odadná annak a nemzeti intézetnek a kincset fazekastul, ingyen hazafiságból — ha t. i. ő találta volna meg.

Csak a kétszázadik nem volt a dologgal még egészen tisztában. Épen az a kétszázadik, a kinek nem volt szüksége azt mondani: „ha én találtam volna meg a kincset.“

Mondjuk ki hát magyarán a dolgot, hogy a kincset az apatelki határdombból csakugyan Gerzony Péter molnármester uram ásta ki. Ő volt az a kétszázadik, a kiből erősen vajudott a gondolat: vajjon mit tévő legyen hát most?

Vajjon nem jobb lett volna-e a kincset meg se találni?

Ott ült szobája közepén egy leterített gyékényen; előtte a végzetes római edény, a vastag égett korsó kétezer esztendő szifraságokkal, fantasztikus alakokkal, a miknek az eleje szép gömbölyű vällu asszony-személy, a hátulja meg kié lö, kié hal. Az edény szája le van egykissé csorbulva s azon látszik, hogy biz az egész torkig van ezüst pénzzel; az, a mit Gerzony uram sietségben elhullatott, csak a föle volt.

Ott ült az edény előtt és izzadtot kinos, nagy csöppeket.

Pedig nem volt rá oka. Egyedül volt, senki se látta, még tulajdon feleségét és leányát is kiküldte a homokos tanyára, a mi két órajárásnyi ut; s adott nekik ott két napra való dolgot; nincs hát senki, a ki édes-kinos munkájában háborgassa, ha a kincsolvadás nap-éjjelen keresztül tart is.

Az ablak redőnye gondosan be van zárva, rá kettős függöny akasztva, egyik ponyva, másik gyékény; a konyha-ajtó egy ujonat új kocsinak a vendég oldalával betámasztva; azt ugyan be nem dönti az öreg Belzebub válla; még a házba nyíló is el van tolózárvá nagyobb biztonság okáért.

Kívül még a lenyugvó nap szétszórt utolsó sugarai szürkén tartják az eget, de benne a nagy szobában már teljes a sötétség; az egész szobát csak az avas szalonnából sült mécslemben vonagló madzagból világítja meg olyan kétes homálylyal, a mitől az embernek kis gyermek korában borsózik a háta.

Mikor az ember izgatott, akkor nagyon hasonlít a gyermekhez; talán azért is esorgott olyan nagy gyöngyökben Gerzony uram homlokáról az izzadság; az a félhomály fejébe verte a félszet.

Pedig több oka lehetett a gyönyörködésre, mint a félszre. Zárt ajtókon belül egyedül volt végre féltett drága kincseivel, a miknek épen most készült számát megtudni. Reszkető kézzel nyul a csorbászú

nagy edényhez és még a lélekzetét is visszafojtja, midőn a félre billentett edényből esengve-pengve omlik garmadába a drága kincs. Eszébe jut a délutáni prédikáció s minden újabb pénzdarab kihullása megdöbent arra a gondolatra, hogy ezeket a pénzeket kétezer esztendő óta, most látja haldandó szemelőször, az ő szeme, egy szegény patakvi molnármester szeme ebből a szegény Magyarországból. Vajjon kinek a szeme látta azokat kétezer esztendő előtt utoljára. Vajjon miféle fajzat lehetett, a ki ezeket a pénzeket élire rakta; valami vén uzorás, a ki azért ezt vett a megszorult szegényektől. A bolond! összegyűjtötte és el nem költhette; talán még az is lehetséges, hogy éhen halt az ezüstbánya mellett. Úgy kellett neki! Gerzony uram önkéntelen elvette magát e gondolatra és újabb garmadát öntött a fazékból.

A guruló ezüst darabok lármájától maga is megijedt. Ha ezt most valaki meghallotta volna!

Hallgatózott. Egy koci zörgött végig a kövecses uton; a kocsitallér meg a felhércz-vas csengett-pengett; a kenetlen kerék csikorgott. Használta a kedvező alkalmat s egy fordításra kitálalta a fazék tartalmát. Eliszonyodott a rakás nagyságától. Még buzának is sok volna; egy öntésre el nem férne a garaton. Összetette a két kezét és úgy bámult és sohajtogatott a kincsgarmadára.

Mit tévő legyen ezzel a tenger vagyonnal; hisz elég lenne ez száz unokájának is — ha volna; ha csak kanállal nem eszi, elkölteni ugyan nem bírja.

Elkölteni? Ettől a gondolatától megijedt. Hisz ez a régi pénz nem járó pénz! Ki veszi el ezt a penészes ezüstöt, a miken se máriakép, se király-kép. Egyet-kettőt még csak el lehetne sütni alkonyatkor a gyolcsos tótnál; de ha gyakran fizet ilyen hamis pénzen, egyszer bizonyosan rajta kapnák.

S bele markolt a garmadába s nézegetni kezdé egyenként a hasznavehetetlen kincset. A vastag penész alatt bizon szép keveset látott. Mégis egyikre-másikra ráismert. Ime ez a nagy ehető császár; nézd el, hogy tájtja rám a száját, mintha föl akarna halni.

Ez az a hires, a ki a nyeregben aludt; ennek ugyan egykissé kampósabb az óra; de mégis nagyon hasonlít ahhoz, a mit a tisztelendő ur kiesiszolt. Az is ilyen volt, a melyiket a szür alól, mikor a pisze takács rákiáltott... hej csak az ne történt volna! Ha azzal most elárulta volna magát s az elkallódott pénz nyomra vezetné a hatóságot.

Ha most itt leskelődnének az ablakon; ha belótnának valami kis nyíláson; ha berontanának a törvény nevében; nagy papirosla leírnák a sok pénzt, a mit Gerzony molnár megtalált és a hatóság előtt eltitkolta.

De hát már találni se szabad valamit? az is vétek? hisz nem lopta, nem rabolta, nem is vesztett jószágot talált. Nem volt ez a pénz senkié; ha volt is valakié, az bizon nem jön panasza a szolgabíróhoz, hogy számon kérje a pénzt, a mit elveszített.

Ki jönne ezt a pénzt keresni? talán bizon ezek a megpenészedett képű, kihizott császárak; mi? talán bizon ti kereskednétek? az volna szép?!

Gerzony uramban egyszerre meghült a vér, tenyeréről csörrenve hullott le a penészes pénz s a molnár égnek meredt hajszákkal, reszketve ugrott odább a garmada mellől s megkövülve nézett a legurult pénzdarabra.

Ugy tetszett neki, mintha az a hideg, penészes császárkép a fejével integetett volna,

mikor azt kérdé tőle: „vajjon talán ő kereskednék a pénze után“?!

Micsoda? ez a penészes császár? a ki már kétezer esztendeje el van rothadva, talán már a csontjában is buza terem; az is porrá, földde vált... Mintha a fejével bölintott volna.

Homlokáról nagy csöppekben esorgott az izzadság s meredt szemekkel bámult a garmadába, melyben a sok penészes császár-fej nyüzögni, mozogni látszott; a kétes világu mécsláng ide-oda hajolva, lángja után vont, mozgatta az éledező ezüst darabokat s Gerzony uram káprázó szemei előtt egyenként ágaskodott ki a csomóból a nagy-ehető császár; a kegyetlen császár, a ki embereket fojtogatott; meg a harmadik, a ki nyársat forgatott; a negyedik, az ötödik, egymásután a századik, ezredik — valamennyi; egész sereg, tábor.

Borzasztó koszorús tábor, mind csupa császárokból.

Gerzony mester megretirált a látomány elől az ajtóig; ott beleütődött az ajtó-támasztékba s kinosan elkialtotta magát.

Akkor tért magához, hogy a rakás pénz bizon nyugodtan, holtan hevert egymás tetején s egyebet se mozdult, csak ha egyik-másik önsúlyától lecsuszott a többi száz feje tetejéről s legurult a gyékény aljára.

Végig simította a fejét s homlokán az ujjnyi vastagságra dagadt erek úgy lüktettek, mintha ezer meg ezer apró szív vert volna bennük.

Gerzony uram gyöngének érezte magát az oktan ijedtség után; a lélekfójtó csön-desség, a vonagló mécsláng által rajzolt fantasztikus csodák, a képzelődés ereje oly nagy erővel támadták meg idegeit, hogy a pénzolvással mára főlhagyott.

Fáradtan dőlt ágyára s erővel lehunyta szemeit, hogy az álomnak megkönnyítse a dolgát.

Azt gondolta, hogy a megriasztott lelküismeret meghagyja magát csálni, azzal, hogy a szemeit lehunyja. Még csak akkor kezdődött a valóságos fürgeteg; az a veszedelmes fürgeteg, a mi minden gondolatát a feje tetejére állította.

Ott hevert előtte a temérdek vagyoni földön és ő már nem talált örömet abban, hogy nézze; lehunyta előtte a szemét, mintha félne tőle, vagy szegyenlené magát. Elgondolta, milyen nagy baja lesz még vele, ha az elköltésre kerül a sor. Minden darabbal egy-egy uj csalást kell elkövetnie; gyertyáért, sóért, ustornyóért, egy-egy darabot oda sütni a kis boltosnak; azt se tudván, mennyi jár vissza belőle?!

Hányszor sikerülhet az. A kis boltos, a ki keservesen keresi kenyereit, bizonyosan nagyon megfogja morzsolgatni a tiz ujjá között; s talán mindjárt rajta kapja a szégyenelti való bűnön. Kiegne a szeme!

Aztán annak elszaladna a hire falu hozszant; fülebe menne a dolog a plebánus urnak; az az egy darab szerencsétlen ezüst pénz máris gyanuba hozta; — akkor aztán világossá lenne a dolog! Szégyenszemre kellene előadni a sok pénzt, mintha lopott kincs volna.

Már belátja, hogy jobb lesz, ha apránként a városba hordja a pénzt; ott mégis könnyebben tuladhat rajta. Oda járnak értelmetlen vásárol asszonyok, szegény parasztemberek buzával, jószággal, a kik soha életükben egyéb fehérét nem láttak, mint a tálason otthon egy-egy czintányért vagy ólomkanalat; azoknak könnyen elsiütheti. Összevásárol a gubaczi vásáron ökröt, ekét, festett asztalokat, buzát, juhot, ruhaneműket, apró jószágot, czirokeprőt, vöröshagymát, bognármunkát; csak hogy minél többön tulajdon.

Az se jó lesz! itthon megbotránkozónak az emberek; ráfogják, hogy boltot nyit, hogy az ördögöl áll ezimboraságban, vagy hogy veszi az esztét...!

Bizony nagy bajt hozott ez a kincs a házhoz. Legalább csak járó pénz volna! akár-milyen rongyos bank, — ha csak a tized, ha csak a századrésze is az ezüstgarmadá-nak, majd tudná, hogy mit tévő lenne akkor.

Egyszerre valami messziről közeledő zúgás, zümmögés, dobogás üt meg fillét. Hát látja mint rohannak felé azok az ezüst-képi császárok, vagyis inkább gurultak, mert lábok nem volt. Aztán leszedve fejéről a súlyos ezüst koszorukat, mind az ő fejéhez dobálták, a mi olyan kalapálást csinált az ő búbján, mint valami pokolbeli jégeső. De akárhogy kapkodta fejét ide-oda, akármerre forgatta a vállát, rángatta a derekát, a sok koszoru egytől egyig, tiz, száz, ezer meg ezer mind egyenesen eltalálta a helyét. Már egész hegy emelkedett a nehéz ezüst koszorukból s Gerzony uram úgy kezdte érezni, hogy a nagy teher alatt meggyörnyed mind a két válla, lábai lerokkadnak s a füle hegye se látszik ki a koszoruk alól. Kétségbeesetten kapkod levegő után, izmait végerőlködéssel megfeszíti s próbálja megingatni az óriási terhet. Végre annyira viszi, hogy a koszoruhegy inogni kezd; könyökei s háta rést emelnek össze-vissza koszoruzott feje föl; s egy megfeszített emelkedéssel kiugrik — nemcsak a koszoruk alól, de az ágyából is egész a szoba közepére, négy kéz láb bele az ezüst garmadába. Gerzony uram valamiképp nagyot talált ugrani s most igazán olyat ütött az orra czimpáján, hogy kinos álmából fölretentve, révedező szemével keresé a négy sarokban a koszorús sereg eltüntét.

Akkor vette észre, hogy ott hever az egész tábor alatta, megadva magát kegyelemre s ő a letepert ellenség holt garmadája fölött szétvetett lábakkal, ezüst trónusú király módra tapogatja az országát, birodalma, kincsei érdekében kapott ütések helyét.

Apródonként magához tér és kivilágosodék előtte, hogy ez az egész história bizony egy bolond álomnál nem volt egyéb; csak az a két daganat az orra nyergén, bár az is bolond álom volna, hanem azt érzi, és szörnyen boszankodik, és tart magában illetlen csön-des prédikációt:

— Hogy a tűz vesse föl az egész üst rongy ezüstjét! Bizony van is mért így rontani az egészségét érte, megveszteni a lelkét az átkozott kincseivel. Bizonyosan az ördög vitte oda, nem is egyéb; mert most ime ugyancsak fizetem az adóját. Még csak a lelkemet ne kérje utoljára fizetésül. Hogy én nekem már éjszakai álom se legyen miatta. Talán éjjelenként betörjem az orrczimpámat, — ugráljak az ágyból, mint a holdas. Hogy maradt volna ott ez a szemét, a hol volt.

Ez biz egy kissé erős kinyilatkoztatás volt a sors ellen; de Gerzony uramnál már a kétségbeesés dolgozott, még pedig olyan erővel, hogy kész volna az egész kincsrakást kihányani az ablakon, ha attól nem tartana, hogy így egészen kivilágosodnék a dolog.

A látszatot szeretné már csak megmenteni, ha a kincs az ördögé lenne is; ugy se igen veszi hasznát, ha csak minden reggel újra meg újra el nem akar kárhozni s minden éjjel újra meg újra be nem töröti az orra nyergét.

Egyszerre, mint a cherubimok muzsika hangu éneke, megcsendülnek füleiben a tisztelendő ur kenetes szavai. Nem azok a szavai, melyekkel azokról a pokolra való

nagy ehető, hadakozó koszorúfejű tatár-császárokról megemlékezett, hanem azon felebarátai jámbor intései, hogy a kik netán a kincset elemelték volna, vessék be az ő kerítésén éjnek idején; a többi aztán majd az ő gondja lesz.

Gerzony Péter uram majd kiugrott a bőréből erre a fölfödözésre; ezeregy áldással látta el a legkisebb hajaszálát a jótévő lelkésznek, ki leveszi kinját, bánatát lelkéről és ráveszi a keresztet saját vállaira.

Jaj ha csak már ez a garmada a pap zsjájában volna.

Igy meg kell elégednie azzal, hogy rakhatja a maga zsákjába, melyen nincs billog s nem árulja el, nem kiáltja a gazdája nevét.

(Vége követk.)

Alpvidéki tájkép.

A természet a felhőkbe nyúló hegységek közepette tárja ki legmagasabb szepeségeit. A legmagasabb sziklacúcsok örökös hóleple, jég diadéma s a tűzhányók lángba borult kraterai az utazót bámulatba ejtik és megdöbbentik. Mikor az ember a föld zaján túl a magasba emelkedik, — mondja Rousseau, — mintha lent hagyna minden földies érzelmét, s a hogy mind magasabba és magasabba jut a légbirodalmában, a lélek mind jobban-jobban megközelíti őseredeti tisztaságát.

Ott a magasban minden lépten-nyomon a természet nagyszerűsége és az ember véghetetlen kicsiny-sége tűnik szemünkbe. A hegységek óriási tömegeivel és azoknak ijesztő, vadregényes sziklaromjaival szemben azonnal eszünkbe jut ama régi német bányászmondás, hogy: „Az ember csak egy pont a hegyek tetején; de óriás a hegyek gyomrában.“

A tenger látványa egyhangú a föld kekségét keresztül-kasul szeldelő hegyláncokéhoz hasonlítva; míg a tengernek csak zephyri és viharai vannak, addig a hegyvidékeket rettenetes orkánok s mindent magukkal seprő hóörgöttek teszik nagyszerűvé, ijesztően magasossá. A természet harmoniájában a hegyeknek is fontos szerep jutott. E nagy láncok, melyeknek egyes óriási szemei a légkör legfelsőbb vidékébe nyulnak föl, — miként Saussure mondja, — ugy látszik, hogy a természetnek dolgozótermeiül és tárházaiul szolgálnak és onnan áraszt földünkre minden jót és minden rosztat: a folyókat, melyek azt megteremkenyítik és a hegyi zuhatagokat, melyek azt elpusztítják, az esőket, melyek áldást, és az orkánokat, melyek pusztulást hordanak szét mindenüvé, a hol átvonulnak.

A magas hegyláncok születése borzasztó zavarokat idézett elő a régi oceánok közt. E világra szóló vajadás és születés okozá ama roppant öznívizeket, a melyekről a föld kerékének valamennyi nemzete megemlékszik hitregéi-

Az Alpok. (Szavoyai tájkép.)

ben. Omalius d'Halloy, Beudant és Élie de Beaumont szerint a legutóbbi nagy áradást, mely már majdnem a mi történeti időszakunk korába esik, a Mózes által emlegetett öznívíz, valószínűleg az amerikai Cordilleras de los Andes-hegység fölemelkedése hozta létre; Amerikának kiemelkedése az Oceán kebeléből, mely az említett hatalmas heglánc előállításának volt következménye, a nyugoti fölgömb roppant víztömeget az óvilág ellen zudította s azt egy időre víz alá meríté.

Ki tudja minő rémes földforradalmakat idézhetett elő világrészükben az Alpok kiemelkedése is? Azok közül, kik e roppant hegytömeg hólepte csúcsain bolyonganak és a szebbnél szebb havasi tájak szemléletén elmerengenek, hánynak jut

fürge méhek milliói zummogják körül a havasi flora illatos gyermekeit; amott meg sivar pusztaság, kopár végtelenség, fagyosan dermedő sziklák, melyeknek hasadécai közt egy-két elárult cserje hiába igyekszik megkülömböztetni szigorúságával, életnek, tenyészetnek csak elvétve találjuk gyér nyomait... Minő ellentét, alig félóra-nyira egymástól! De azért mindkettő szép, egyszerű és magasztos a maga nemében, s mindkettő a természet változhatatlan, örök hatalmáról tanuskodik!

Sámi Lajos.

Vadász-élet.

Szórakozás, kedvtöltés a vadászat? A kinek csak az, az olyanra szánalommal tekint az igazi vadász, mint a huszár a bakára. Kontár az olyan, semmi más. — Vagy tán szenvedély hát? Még az is kevés. Élethivatás a vadászat, valóságos élethivatás.

A kinek egyszer egy mesterlövés sikerült, ismeretlen vágyak kelnek benne, mindig azt csinálni, valamint a medve, mely embervért kóstolt s azt oly édesnek találta, hogy mindig arra szomjazik s más vér neki undor.

Az ilyen ember azután már éjfél tájban, mikor más ember még csak neki kezd az alvásnak, elhagyja a jó puha fekhelyet, fontos talpu csizmát ölt, meg- rakja a tarisznyát friss tölténnyel, egy darab kenyeret, szalonnát dug mellé s meg nem feledkezve a papmorgó-csutoráról, nyakába akasztja a duplát s elindul uttalan utakra tüskén-bokron keresztül még sötétben, mikor még se fölverve, se megsikkadva, de talán még lehullva sincs a harmat. Azon szagolja meg a kopó, merre van a czéla vivő csapás.

Minden vadász tudja, hogy a fölvert nyul egy kerülő után visszaigyekszik oda, a honnan fölverték s visszatérőben újra meg- lépi a régi nyomot. Be- járt pályája visszafut önmagába, mint a gyűrű. A tapasztalat- lan kutya, mely a vad e hadiseletét még nem ismeri, órákig elkering aztán abban a kariká- ban, míg a nyul az alatt túljár a harmadik határon, ha utját nem állja a vadász. Csakhogy utját állja ám. Oda áll, a honnan a nyulat fölverték és

vár csendesesen, türelemmel, mert tudja, hogy oda visszatér a vad, az olyan bizonyos, mint a halál. Mozdulatlanul áll ottan órákig, mintha gyökeret vert volna egy álló helyezés. Figyel a kopó éles csobolására, mely néha elvész a távolban, majd közelebb hangzik, egyre közelebb, a míg egyszerre előtűnik a tapsifüles, s hosszan kinyúl derekával, fülét nyakára lapitva rohan egyenesen előre, neki a puská csövének. Ha a vadász most megmozdulna, a vad rögtön oldal- utat venne. Nézi hát hideg vérrel, míg még közelebb jön. A nyul rohan veszedelmének egyenesen, alig van már negyven lépésnyire. Most jön kapóra. A vadász egy pillanat alatt arczához rántja fegy- verét s azzal durr! a mint a szellő fölé csapja a lópor füstjét, ott ázik vérében a nyul; fölfordult, meg se nyikkant.

Ilyen magános kirándulások alkalmával tör- ténnek azok a lehetetlen bravour-lövészek, a miket persze nem látott senki, de el kell hinni, mert a vadász a nyakát teszi rá, hogy csakugyan ugy történt, a hogy ő állítja. Volt egy ilyen passio- natus nyulász ismerősöm, a ki végtelen szenvedé- llyel üzte ezt a sportot, minden reggel ki- nnt

„Barátom, tulajdon szemeim- mel láttam, hogy a töltés el- hordta az egész hasát, hanem a lába, az elszaladt“ — ezt szokta volt mon- dani, mikor a nyul iránt in- terpelláltak. Pedig mindig interpelláltak s ő mindig ugyan- azt válaszolta, mig egyszer va- laki figyelmez- tette, hogy mondjon már egyebet is, pél- dául ezt: „Barátom, tulajdon szemimmel láttam, hogy a töltés elhordta mind a négy lá- bát, hanem a hasa, az elszaladt.“

Különbö ezeknek a szép lövéseknek más bajuk nincs, csak az, hogy a ki tette, az mind a tulajdon szemével látta. Láttam volna másnak a szemével, az bizony aligha tartana a hitelességnek.

Hanem hát az efféle magános kirándulgatás a vadászatnak csak szelidebb neme. Az igazi vadá- szat társaság- ban történik. A vadászok kiké- szülnek több napra, s kivált csikorgós téli időben bepá- czolják magu- kat a jó meleg farkas-bundák- ba illendő

mennyiségű ele- mozsina és te- kintélyes pin- czetokoknak az ő kíséretében szánokra, sze- kerekre ülnek s ugy találko- znak a vadász- lakban. Itt be- szélik meg a haditervet, ki hol foglal állást egymástól fél lövés-távolsá- ra, hosszú fél- körű csatár- láncban. Hat- hét falu apraja, nagya van ki- rendelve hajtó- kul, kik fel- fegyverezve bo- tokkal, s egyéb többé-kevésbé lármas eszközökkel, — ezek a fél kört befejezni hivatják s bekerítve néha több mérföldnyi terjedelmű erdőt-mezőt, az adott jelle fülisketítő lármaival verve föl a hegyöblök riadó vizhangját, megindulnak fölírmiteni a dúvadat, utjukban minden zugot átildőznek, bokor nem marad átdőftlen, ha van benne élő, ki

sitűl, ledobja a bundát; van most belül, a mi melegítse, karjára fekteti fegyverét, egyet-kettőt markol vadásztörén, mert haj, kerülhet ám még dolga annak is. S ha kerül, nem ijed meg tőle, fél térdre ereszkedik a vadkan előtt, maga elé szegzi a villogó kést s a bolond állat egyenesen neki szalad a szügyével. Az nem baj, ha a „futó“

kell annak jöni onnan! Igy harsog végig völgyön- berken a riadó hajsza; szarvas és őz, róka, meg farkas, vadkan és medve közre kerül a hajtásban s néha falkánként hömpölyög a puskások felé. Sok kocza-vadásznak száll ilyenkor inába a bátora- sága s nem egy kívánja titkon, bárcsak tartana a „szerencse“ a huszadik szomszédja felé, mert

Hajtóvadászat.

még megeshetik, hogy őt ebben a bozontos bun- dában valami bozontos medve a feleségének nézi s szeretettel keblére találja ölelni.

Ilyenkor látszik meg, ki a legény a gáton. Az igazi vadász, a mint hallja, hogy közeleg a hajtás, s innen-onnan egy-egy lövés elszó hangja is elhat hozzája, egyet huz a csutorán, jó nagyot, szi verő-

nem talál, rá lehet fogni, hogy meg volt babo- názva; de ha másfelé tartott a csapás s a puská kilövetlen marad, az aztán a világon a legnagyobb szerencsétlenség.

Este összegyűl a társaság a tanyán. Ropogó vadásztüzeknél sül a mi sülni van hivatva s kéz- ről kézre járja a kulacs. A ki ma először ejtett el

vadat, azt bi- zony lovaggá ütik vadász- san. Csakhogy a lovagütést nem a vállára alkalmazzák, hanem szépen végigfektetik az elejét szar- vason s a tulaj- don puskavesz- szőjével annyi megtiszteltetést alkalmazzak reá, a mennyit a lövés és vad minémiségéhez képest a szak- értő vadász- es- küdtészek épen megilletőnek talál. Ezen a vadász- keresz- telőn keresztül kell menni min- denkinek, nin- csen az alól me- nekülés s nem használ a kifo- gás, még az sem, ha valaki — vászoncae- léd. A mire ele- gendő példával szolgál Magyar-

ország vadásztörténelme.

Az ilyen vadásztanyákon van aztán a híres vadászkalandoknak a bőséges szürete. Kiki el- mondja a maga viselt dolgait, hogy lőtt le száz söréttel százegy tüzököt, akképen, hogy azok köz- ben állván, lövés közben egyet kanyarított puská- ján s így minden tüzokra egy szem sörét esett.

Az utolsó szem azonban keresz- tül ment a szá- zadik tüzokon s a háta mögött levő másik tü- zokat is keresz- tül furta, — így lett százegy tü- zok stb. stb. És ezek mind igaz, megtörtént dol- gok, ámbar nem hiszi el senki, csak a ki el- mondja. Anyis- zior mondta már el, hogy végre maga is elhitte.

Demit a les- vadászok, kik egész éjszaká- kat eltöltenek egy eleven liba közelében, mely- nek gágogása arra van szán- va, hogy oda csábítsa a ró- kát, — vagy a lóhátról vadá- szó vörös frak- kos urak és asz- szonyságok, kik szivesen koc- káztatnak egy nyaktörést és „run“-ért és

kettőt a „kill“-ért, — ezek mind csak gyerekjáté- kok! Az élethivatást a vadászatban csak Bengáliá- ban, Afrikában találja az ember, a hol a vadászat egyuttal hősi erény, mert méltó ellenfelet találja magát az ember szemben, párdúcuzal, tigrissel, oroszlánál. Egy Bengáliát megjáró magyar mágnásról beszélnek, hogy visszatérve, nagy meg-

Vadásztanyán.

jedése nem kivétel az általános szabály alól, mert a kovacsolt vassal, antimoniummal, bizmuttal a még több más anyaggal ugyanez történik, bár ha kiterjedés helyett összehuzódást szenvednének is, az nem válnék az emberiség érdekeire nézve oly bátrányossá, mint a vízénél. Továbbá azt mondják a természettudósok, hogy az északibb tájak álló vízei rendszerint alólól kezdnek befagyni. Míg az édesvíz 39. Fahrenheit-foknál éri el a legnagyobb sűrűséget, addig a tengerek sós vize, a mint fagyni kezd, mind tömörebbé s tömörebbé válik. Ezt állítja Reclus Elysée „Ocean“ című legújabb művében és ezt állítják még többen is a természettudósok közül. Halászek és tengerészek a Balti-tengeren s más északibb vizeken gyakran látják magukat hirtelen körülvetni uszó jégdarabokkal, melyek csak a tenger fenekéről szállhattak föl, miként ezt a rájuk tapadt fucusok s más tengeri növények is tanúsítják. E jégdarabok néha roppant kődarabokat is tartalmaznak, melyeket az Océán mélyéből hoztak föl magukkal. Dánia északi és Grönland déli partjain az ilyen uszó jégmezők, melyek néha több mérföldnyi teret eddellemel és meglehetősen magassággal bírnak, mikor szétrepednek, akkora robajt idéznek elő, mint akár egy egész ágytetelel tüzelése. Az összezúzó jéghegyek ropogása és a szétrepedező jégtáblák zöreje közé bizonyos pattogó recsegés is vegyül, mintha érzélfültre jégcsés vagy puska-golyó hullana. Tyndall nagy bebizonyította, hogy a jégkírly zenekarának ez utóbbi működését a jégtömegeket összetartó kristályok szakadatlan szétzúzódása okozza.

Ceodálatosak a természet játéka és tüneményei és el kell ismerünk, hogy minden tudományos vizsgálódás és kutatás csak újabb és újabb mezőt nyit a mi őszinte bálmutatunk, mondhatjuk: imádásunk számára — nincs tehát mittartanunkattól, hogy „az istenben való hitet“ támadjuk meg, midőn a természetet vizsgáljuk, miként sokan önmagukkal s másokkal elhitetni szeretnék. Ha kissé több igazságérzetet és felebaráti szeretetet oltathatnánk azokba, kiket — elég oktalanul és helytelenül — hívők és hitetlenek gyanánt szokott a világ megkülönböztetni, mind a két ugynevezett külön pártnak illő szerénységgel csakhamar el kellene ismernie, hogy az emberiség hivatása a természet titkainak inkább csak fűrkészésében, mint teljes feltárásában állhat; mert e titkok bizonyos tekintetben örökre titkoknak fognak maradni ránk nézve a legparányibb atomtól kezdve föl a leghatalmasabb álló csillagig.

Sámi Lajos.

Medvevásár Beresowban.

Beresow, Szibéria tobolszki kormányzóságának e kis városa, mint általában véve az egész Szibéria, szomorú emlékü hely volt s az leendő talán ezután is a szegény száműzött lengyelekre nézve. Itt lépnek át Szibéria földére, a szolgáskának és szenvedéseknek hazájába azok, a kiket az orosz zsarnokság néha örök időkre számizni szokott szeretett hazájokból. De nemcsak honserető lengyelek, hanem olykor kegyvesztett orosz udvaroncok és kegyenczek is végeztek be sokat hányatott életüket e szomorú helyen. Példa rá Mencsikoff herceg, Nagy Péter csár hatalmas kegyence, ki 1781-ben itt halt el száműzetésében.

Beresow a lehető legzomoruabb, legelhagyottabb hely a világon. Főnt a magas északon fekszik, a szibériai Tundrák rideg szomszédságában, feledve napról, nyártól, vidám, boldog emberektől. A lakosság zömét és időktől fogva e vidéken barangoló szamojédok és osztjások képezik, a kiket az ide költözött oroszok és kozákok nagy büszkén le szoktak nézni. Délután négy órákor már teljesen sötét van itt nyáron is (ha ugyan nyárrak nevezhető a roppant szigorúságú tél pár hétig tartó hiánya) és a hideg még a legszelidebb évszakban is 30 R. fokig emelkedik.

A szegény lakosság összes vagyona iramszarvasokból és — ki hitte volna? — szürke medvékből áll. Minthogy e bozontos állat Szibéria egész területén igen el van terjedve, mi sem természetesebb, minthogy az osztjások, szamojédok, jakutok, csukcok a más benszülő népfajok igyekszik a maczkót is, a mennyire lehet, hasznukra fordítani. Az osztjások igen egyszerű módon vadásznak a szürke medvére; nyomaikból kilesik az anyamedve tartózkodási helyét, s midőn rábukkantak, kövel s galyakkal dobálják, hogy támadásra s győne bocsainak védelmezésére ingereljük. A medve ilyenkor két lábra állva fölegyenesedik s rettenetes karmaival ellenségére akarja vetni magát, de az elszánt osztják e pillanatban rá rohan s készt biztos döféssel sügyébe meríti.

Egy ily szerencsés vadászat elég bő szákmányt nyújt, mert az elejtett öreg medve bőrtét öltöztetül vagy szőnyegül használhatja, sőt Tobolszk vagy Irkucsk vásárain jó pénzért el is adhatja; husa ugy frissen, vagy füstölve is eddelül szolgál, az apró bocsokat pedig fölnevelik és mint a bárányokat, úgy hajtják a városokba vásárra, hol aztán vagy medve-tánczolatok vagy állategreglet-tulajdonosok kezébe, vagy pedig a hosszú tél inségesebb napjaiban vágóhídra kerülnek. — Rajzunk egy ily medve-vásárt tüntet föl, a mint e bozontos állatok a talán még bozontosabb osztjások, szamojédok vagy kalmukok birkanyjáknak terelgetik a beresowi vásártérre.

Medvevásár Beresowban.

Egyveleg.

„(Franciaia écs Uj-Kaledoniáról.) Uj-Kaledonia, hová a párisi kommunizisták száműzetésébe küldötték, szomorú népszerűsége vergődött a francziáknál még az iskolás gyermekek előtt is. Közelebről egy tanár a vizsgán Uj-Kaledoniáról kérdezett egyet s más egy tanítványtól. A gyerek hüségesen elmondá, hogy az egy sziget a Csendes-tengerben és francia birtok, stb. „Minő helyeken át lehet odáig jutni?“ — kérde tovább a tanár. „Par de Conseils-de-guerre!“ (a haditörvényéseken át) — felelé a gyermek.

„(Hírlapok száma Amerikában.) Az amerikai lapok írják, hogy a kaliforniai öböl fenekén igen értékes gyöngyök rejlének s nem sokára társulat fog alakulni azok kihalászására.

„(Távirda-jövedelem Angliában.) Sir Frank Scudamore számításá szerint Anglia 1872-ben az állami távirdára kelt 3,500,000 forint tiszta hasznót vett be.

„(A his-lotteria áldosata.) Bécsben Haut kereskedőház pénztárnoka, Funk Henrik 1872-ben a kis lotteriat kezdte rakni. Elejétén berakta nem jelentéktelen havidíját, de a mint többet és többet rakott részint áldott, részint kombinált számaira, ép oly mértékben nőttön nőtt szenvedélye. Havidíjából már ekkor nem futotta és ekkori gazdájának reá bizott pénzéhez nyult. Előbb kis összegeket jarták, végül már ezrek vándoroltak a lotterijába. Egyszer 4000 frtot rakott egy házra. Nehány nap előtt fölfedezték sáfárkodását. Az elslakasztott összeg 64,300 frtra rug, melyet egy év alatt rakott be a kis-lutriba.

„(A his-lotteria áldosata.) Bécsben Haut kereskedőház pénztárnoka, Funk Henrik 1872-ben a kis lotteriat kezdte rakni. Elejétén berakta nem jelentéktelen havidíját, de a mint többet és többet rakott részint áldott, részint kombinált számaira, ép oly mértékben nőttön nőtt szenvedélye. Havidíjából már ekkor nem futotta és ekkori gazdájának reá bizott pénzéhez nyult. Előbb kis összegeket jarták, végül már ezrek vándoroltak a lotterijába. Egyszer 4000 frtot rakott egy házra. Nehány nap előtt fölfedezték sáfárkodását. Az elslakasztott összeg 64,300 frtra rug, melyet egy év alatt rakott be a kis-lutriba.

„(A his-lotteria áldosata.) Bécsben Haut kereskedőház pénztárnoka, Funk Henrik 1872-ben a kis lotteriat kezdte rakni. Elejétén berakta nem jelentéktelen havidíját, de a mint többet és többet rakott részint áldott, részint kombinált számaira, ép oly mértékben nőttön nőtt szenvedélye. Havidíjából már ekkor nem futotta és ekkori gazdájának reá bizott pénzéhez nyult. Előbb kis összegeket jarták, végül már ezrek vándoroltak a lotterijába. Egyszer 4000 frtot rakott egy házra. Nehány nap előtt fölfedezték sáfárkodását. Az elslakasztott összeg 64,300 frtra rug, melyet egy év alatt rakott be a kis-lutriba.

„(A his-lotteria áldosata.) Bécsben Haut kereskedőház pénztárnoka, Funk Henrik 1872-ben a kis lotteriat kezdte rakni. Elejétén berakta nem jelentéktelen havidíját, de a mint többet és többet rakott részint áldott, részint kombinált számaira, ép oly mértékben nőttön nőtt szenvedélye. Havidíjából már ekkor nem futotta és ekkori gazdájának reá bizott pénzéhez nyult. Előbb kis összegeket jarták, végül már ezrek vándoroltak a lotterijába. Egyszer 4000 frtot rakott egy házra. Nehány nap előtt fölfedezték sáfárkodását. Az elslakasztott összeg 64,300 frtra rug, melyet egy év alatt rakott be a kis-lutriba.

„(A his-lotteria áldosata.) Bécsben Haut kereskedőház pénztárnoka, Funk Henrik 1872-ben a kis lotteriat kezdte rakni. Elejétén berakta nem jelentéktelen havidíját, de a mint többet és többet rakott részint áldott, részint kombinált számaira, ép oly mértékben nőttön nőtt szenvedélye. Havidíjából már ekkor nem futotta és ekkori gazdájának reá bizott pénzéhez nyult. Előbb kis összegeket jarták, végül már ezrek vándoroltak a lotterijába. Egyszer 4000 frtot rakott egy házra. Nehány nap előtt fölfedezték sáfárkodását. Az elslakasztott összeg 64,300 frtra rug, melyet egy év alatt rakott be a kis-lutriba.

„(A his-lotteria áldosata.) Bécsben Haut kereskedőház pénztárnoka, Funk Henrik 1872-ben a kis lotteriat kezdte rakni. Elejétén berakta nem jelentéktelen havidíját, de a mint többet és többet rakott részint áldott, részint kombinált számaira, ép oly mértékben nőttön nőtt szenvedélye. Havidíjából már ekkor nem futotta és ekkori gazdájának reá bizott pénzéhez nyult. Előbb kis összegeket jarták, végül már ezrek vándoroltak a lotterijába. Egyszer 4000 frtot rakott egy házra. Nehány nap előtt fölfedezték sáfárkodását. Az elslakasztott összeg 64,300 frtra rug, melyet egy év alatt rakott be a kis-lutriba.

„(A his-lotteria áldosata.) Bécsben Haut kereskedőház pénztárnoka, Funk Henrik 1872-ben a kis lotteriat kezdte rakni. Elejétén berakta nem jelentéktelen havidíját, de a mint többet és többet rakott részint áldott, részint kombinált számaira, ép oly mértékben nőttön nőtt szenvedélye. Havidíjából már ekkor nem futotta és ekkori gazdájának reá bizott pénzéhez nyult. Előbb kis összegeket jarták, végül már ezrek vándoroltak a lotterijába. Egyszer 4000 frtot rakott egy házra. Nehány nap előtt fölfedezték sáfárkodását. Az elslakasztott összeg 64,300 frtra rug, melyet egy év alatt rakott be a kis-lutriba.

„(A his-lotteria áldosata.) Bécsben Haut kereskedőház pénztárnoka, Funk Henrik 1872-ben a kis lotteriat kezdte rakni. Elejétén berakta nem jelentéktelen havidíját, de a mint többet és többet rakott részint áldott, részint kombinált számaira, ép oly mértékben nőttön nőtt szenvedélye. Havidíjából már ekkor nem futotta és ekkori gazdájának reá bizott pénzéhez nyult. Előbb kis összegeket jarták, végül már ezrek vándoroltak a lotterijába. Egyszer 4000 frtot rakott egy házra. Nehány nap előtt fölfedezték sáfárkodását. Az elslakasztott összeg 64,300 frtra rug, melyet egy év alatt rakott be a kis-lutriba.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 50-ik számához 1873. decz. 14.

TÁRHAZ.

Irodalom és művészet.

— (Mai számunkkal) veszik olvasóink a „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Újdonságok“ jövő évi előfizetési fölhívását, melyet lapunk barátainak szives figyelmébe ajánlunk. Ugyanekkor mellékeljük a „Képes Néplap“ előfizetési fölhívását is, e képes hetilapét, mely arra törekszik, hogy a művelődésnek utat törni segítsen azokba a rétegekbe is, hova az eddig el nem hatott és az újságolvasást megkedveltesse azokkal is, kiknek még ez ideig hírlapot járni módjukban nem volt. A kik érzik egy ilyen lap szükségét és fontosságát, azokat kérjük, hogy az az iránti érdekeltséget saját körükben terjesztse s e néplapot minél nagyobb körben ajánlani sziveskedjenek. A „Képes Néplap“ minden vasárnap egy kis alaku iven jelenik meg, s ára egész évre csak 2 forint.

— (A magyar nemzet története olasz nyelven.) Megjelent Gresita Miksa „Storie degli Ungheresi“ című műve. Gresita, ki a magyar nyelv, a történelem és földrajz rendes tanára a fumei főgymnáziumon, Horváth Mihály és Ribáry Ferenc nyomán írta művét, melyben a fumei algyimnázium növendékeinek, kik az országos tanterv szerint a 3. és 4. osztályban a hazai történet tanulására kötelezve, alkalmas tankönyvet akar nyújtani. Szerző a munka czélját az előszóban ekképp adja elő: „Szolgáljon arra, hogy a növendékek szívébe azon lángoló honseretet üntse, melynek oly sok megható példáját lelik föl e műben; azon őszinte ragaszkodást a közházhoz, mely nem retten vissza semmiféle veszélytől vagy áldozattól, ha a hazájának előmozdítása és jogainak védelme forog szobán.“

— (Ráth Mór kiadásában) ismét több érdekes könyv jelent meg, részint újak, részint második kiadásuk. Nevezetesen: „Tanulmányok“, írta Hunfalvy Pál; 368 lap, ára 2 frt 80 kr. Tartalmát a régi „Athenaeum“ (1839—42) és „Uj-Magyar Muzeum“ füzetében megjelent következő cikkek képezik: Emlékezés Késmárkra; Drezdai levelek; Rhapszodiák; Thukidides; Platóni vendégség; Platóni köztársaság; Ariostoteles emlelete a jogról és államról. Magvas értekezések, melyeket a komoly olvasó mindig élvezettel fogathat.

„Gondolatok“, írta b. Eötvös József, a hátrahagyott kéziratokból bővített második kiadás; 404 lap, ára 3 frt. Eötvös anyja emlékének ajánlta e művet, s a könyv élén mottonának idézi ugyancsak anyjának egyik leveléből e sort: „Ne higgy oly gondolatnak, melynek szíved ellent mond.“ Rövid elmélkedések, költői fölhevülések, bölcsészeti megjegyzések köteté ez, a forró szív és gondolkodó elme följegyzéseiből; öt csoportra osztjuk: 1. Hit és vallás. 2. Ember és világ; 3. Irodalom és tudomány. 4. Állam és politika és 5. Észrevételek és szabályok.

„Kölcsey Ferenc országgyűlési naplója és Wesselenyi védelme.“ Uj jutányos kiadás; 358 sűrűn nyomtatott lap, s ára 1 frt 40 kr. A költőszónok és szabadelvű követ e munkái érdekel birhatnak mindenkire.

„Csók.“ Vigjáték 4 fölvonásban, írta Dóczy Lajos. Az akadémia által a gróf Teleki-jutalommal kitüntetett pálymánya. Ára 1 frt 20 kr. A színházakra nézve kézirat gyanánt van kiadva, s Horváth Boldizsárnak ajánlja. Előadására most kénszülne a nemzeti színháznál.

„William Roger“, a szabad egyház és a szabad államban elv teremtője megtestesítője, életrajzi vázlat, írta Horváth Mihály, második kiadás. Ára 80 kr.

„Müller Miksa fölolvasásai a nyelvtudományról.“ Fordította Steiner Zeigmond. Második füzet, ára 1 frt.

— (Uj rópirat.) Tettyey Nándornál „Politikai levelek egy külföldön élő honfíhoz“ című, 66 lapra terjedő rópirat jelent meg, melyt az fejtegeti, hogy Gyöcsy Kálmán a jövő embere.

— (Uj rópirat.) Tettyey Nándornál „Politikai levelek egy külföldön élő honfíhoz“ című, 66 lapra terjedő rópirat jelent meg, melyt az fejtegeti, hogy Gyöcsy Kálmán a jövő embere.

— (Uj rópirat.) Tettyey Nándornál „Politikai levelek egy külföldön élő honfíhoz“ című, 66 lapra terjedő rópirat jelent meg, melyt az fejtegeti, hogy Gyöcsy Kálmán a jövő embere.

— (Uj rópirat.) Tettyey Nándornál „Politikai levelek egy külföldön élő honfíhoz“ című, 66 lapra terjedő rópirat jelent meg, melyt az fejtegeti, hogy Gyöcsy Kálmán a jövő embere.

— (Uj rópirat.) Tettyey Nándornál „Politikai levelek egy külföldön élő honfíhoz“ című, 66 lapra terjedő rópirat jelent meg, melyt az fejtegeti, hogy Gyöcsy Kálmán a jövő embere.

— (Uj rópirat.) Tettyey Nándornál „Politikai levelek egy külföldön élő honfíhoz“ című, 66 lapra terjedő rópirat jelent meg, melyt az fejtegeti, hogy Gyöcsy Kálmán a jövő embere.

— (Uj rópirat.) Tettyey Nándornál „Politikai levelek egy külföldön élő honfíhoz“ című, 66 lapra terjedő rópirat jelent meg, melyt az fejtegeti, hogy Gyöcsy Kálmán a jövő embere.

— (Uj rópirat.) Tettyey Nándornál „Politikai levelek egy külföldön élő honfíhoz“ című, 66 lapra terjedő rópirat jelent meg, melyt az fejtegeti, hogy Gyöcsy Kálmán a jövő embere.

— (Uj rópirat.) Tettyey Nándornál „Politikai levelek egy külföldön élő honfíhoz“ című, 66 lapra terjedő rópirat jelent meg, melyt az fejtegeti, hogy Gyöcsy Kálmán a jövő embere.

— (Uj rópirat.) Tettyey Nándornál „Politikai levelek egy külföldön élő honfíhoz“ című, 66 lapra terjedő rópirat jelent meg, melyt az fejtegeti, hogy Gyöcsy Kálmán a jövő embere.

— (Uj rópirat.) Tettyey Nándornál „Politikai levelek egy külföldön élő honfíhoz“ című, 66 lapra terjedő rópirat jelent meg, melyt az fejtegeti, hogy Gyöcsy Kálmán a jövő embere.

— (Uj rópirat.) Tettyey Nándornál „Politikai levelek egy külföldön élő honfíhoz“ című, 66 lapra terjedő rópirat jelent meg, melyt az fejtegeti, hogy Gyöcsy Kálmán a jövő embere.

— (Uj rópirat.) Tettyey Nándornál „Politikai levelek egy külföldön élő honfíhoz“ című, 66 lapra terjedő rópirat jelent meg, melyt az fejtegeti, hogy Gyöcsy Kálmán a jövő embere.

— (Uj rópirat.) Tettyey Nándornál „Politikai levelek egy külföldön élő honfíhoz“ című, 66 lapra terjedő rópirat jelent meg, melyt az fejtegeti, hogy Gyöcsy Kálmán a jövő embere.

— (Uj rópirat.) Tettyey Nándornál „Politikai levelek egy külföldön élő honfíhoz“ című, 66 lapra terjedő rópirat jelent meg, melyt az fejtegeti, hogy Gyöcsy Kálmán a jövő embere.

Egyház és iskola.

— (A budapesti egyetemről.) A közoktatási miniszter rendes tanszéket állított az indo-germán összehasonlító nyelvészet számára, annak nyilvános rendkívüli tanárává dr. Mayr Aurél eddigi rendkívüli tanárt nevezte ki. Megemlítjük még, hogy Henselmann Imre tudósunk most hetenként, szombaton este érdekes fölolvasásokat szokott tartani az egyetemen a művészetek történetéből, s azt számosan hallgatják nem rendes egyetemi látogatók is. Legutóbbi fölolvasásában a művészet fejlődési törvényeit ismertette, s jelen volt több kiváló művész is.

— (A hercegprímás.) mint Rómából jelentik, legközelebb megkapja a bibornoki kalapot.

— (A szamosújvári g. kath. püspökség.) a konsistorium határozata folytán, Nagy-Bányára fog áthelyeztetni. A kisebbség azonban e kérdést az esperesi synodusokon még szőnyegre akarja hozni.

Balesetek, elemi csapások.

— (Nagy szerencsétlenség a károlyváros-fumei vaspályán.) E hó 7-én reggel a Fiuméből kiindult személyvonat a negyedik állomáson tal. Meja mellett, a 60—70 lábnyi magas töltés görbületén a vágányból kikökött. A hivatalos jelentés szerint az akkor dühöngött Bóra szele döntötte föl, de megjegyezzük egyszerűen, hogy a pályán istentelen kezek igen sokszor nagy kőveket hengergettek a vágányokra, s erős szegeket tütöttek azok mellé, úgy hogy katonai őrjáratok figyeltek utóbbi időben a vasuti töltésekre. A mozdony a vágányon maradt, de a posta-kocsi és négy személyszállító vagon leisklott a töltésről. Az utasok közül három meghalt, négyen súlyosan és tízonfőn könnyen megbesültek. A fumei állomásfőnök távirat által értesítetve, nemskóra segélyvonattal s orvosokkal jelent meg, s d. u. 4 órákor érkeztek vissza a sebesültek Fiuméba.

Mi újság?

— (Vége tehát) megmozdult a fővárosi táraas élet is. A tél közelebb hozta egymáshoz az embereket. A mult héten a magyar írók és művészek táraasága tartotta meg fényesen sikerült első estélyét. Nem olyan estély volt ez, mint a rendes estélyek, egy kis táralgással, zenével meg vacsorával, — oh, a „szellemi aristokraták“ sokkal inkább meg tudják fűszerezni az együttlélt élvezetet, mint más ember fia. Ez estély és hangverseny, fölolvásás, akadémia, szavalat és előadás volt egyuttal. Hallottuk Mendelssohn „Szentiváné-álm“ című szerzeményét Liszt Ferenc átírataiban Sipos Antalról, Petőfi „Utolsó alamizsna“ című gyönyörű versét Jókainé asszony megrázó szavalaiban, Balázsné Bogrnár Vilma asszony operariáit és kedves népdalait, Jókainak egy tréfás elbeszélését Vizvári által fölolvassa, aztán Odrytöl egy szép népies szerzeményét Ábrányinak s végül N.-Benzá Ida asszony elragadó énekét. És ezt mind ingyen, magunk csináltuk a magunk mulatságára. Más ember arannyal fizetné az ilyen élvezetet. Az estélyt érdekes vacsora rekeszté be, mely eltartottt éjjel utánig s nem mondatott benne egy toaszt sem. A mulatságban részt vettek közül fölemlítjük Lisztet, Haynald éreket, Türr tábornokot, a hannoverai koronőrököt stb. — E héten meg Tóth Kálmán költői pályájának negyedszázados örmére rendezett estélyt magyar asszonyok. Igen ók rendezték, ók voltak a gazdák; már régibb idő óta történt gyűlések a nők körében, egy ezüst babérokoszorú, mely Tóth Kálmánnak, a nők e kedvenc költőjének lenne átadandó. Az összeg begyűlt s e hó 8-án megtartottt a fényes estély, a Hungária szálloda dísztermében, melyben mintegy kétszázan vettek részt, írók, művészek, képviselők hölgyek és fiatal lányok. A mi az estélynek eredeti színt kölcsönözött, az az volt, hogy nők levén a házigazdák, nők kezde meg a fölköszöntések sorát. Kármán Lajosné urhölgy tartotta a legelső beszédet az est hőséhez, átnyujtván neki a koszort, mit az ünnepelel meleg szavakban köszönt meg, örmét fejezte ki a fölött, hogy „a költészet iránti fogékonyág annyira fejlődött, miképp már a középírást is ily fényes koszoruba részesül, holott egykor a hazaköltészet aposnyozott.

Buda-Pest, december 21-én 1873.

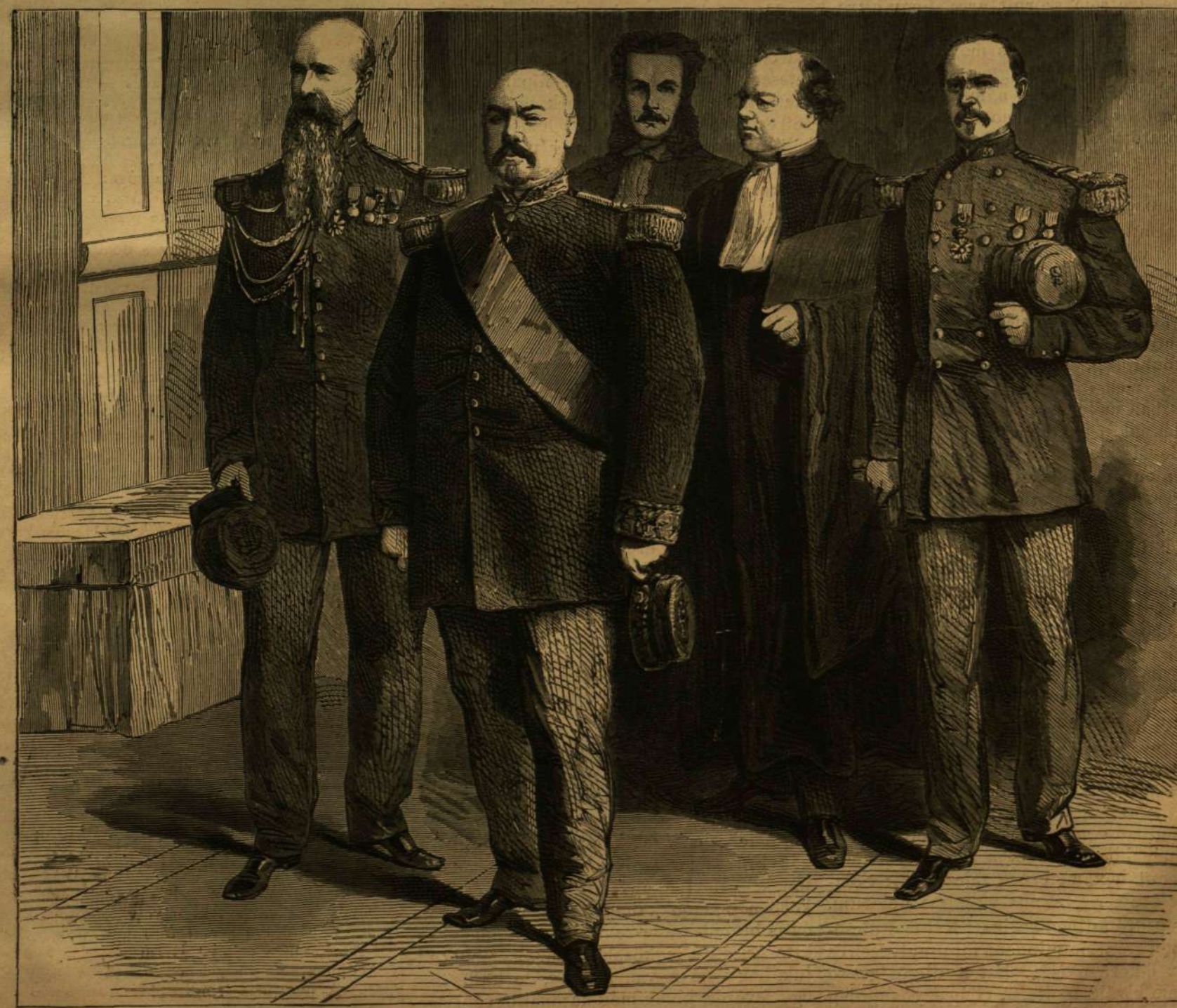
Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft. — Félévre 6 ft.

Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft. Félévre 4 ft. — Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. — Félévre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokaként: Egy négyzet használt petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többzori ígatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wallischgasse Nr. 10. — Bélyegdíj, külön minden ígatás után 30 kr.

A leghiresebb pör.

Valóban, aligha tévedünk, ha ezt tartjuk a legnevezetesebbnek az úgynevezett „causes celebres“-ek között, melyek a világszerte olvasott Pitaval-féle gyűjtemény ideg-feszítő tartalmát képezik. Csak az a kár... azaz: hogy bocsánat, sem a politikai, s a költői szempont által még kevésbé akarjuk magunkat e kegyetlen kitélre ragadtatni... Derék budapesti tüzoltóinknak szabad és illik ugyan ilykép dicsekedni, hogy ma igen „szép“ tüzünk volt; mert hát ebben a kifejezésben csak dicséretes buzgalmuk nyilatkozik, ama nemes szenvedély, mely a közveszély elhárításában leli gyönyörét; a francia dicsőség megcsönkulását

Bazaine és kísérete a tárgyalás alatt Trianonban.

tolai is csak a közöny tövises koszoruit hordták. Ezután a pohárköszöntések hosszú sora következett, végül pedig jókedvű táncmulatság. — Jövő héten a gazdaszónyok egytelce rendező jótékony czélu vacsorát. Egy szóval nyüzsgés-pezság kezd mutatkozni a társas körökben, a melyekre Magyarország fővárosának rég széke lett volna.

*(A politika az utóbbi napokban) oly méreket öltve jelentkezett, hogy a beszélgetéseknek is elkerülhetlen meglőntni valókát nyújt, s a ki csak valamennyire is szeret foglalkozni közügyekkel és eseményekkel, hosszasán kérdezősködik: hogy vagyunk, mi újság? A miniszterválság el van odává az által, hogy az uralkodó nem fogadta el a miniszterium lemondását, csakis a Kerkapolyt és Tisza Lajosot. De még mindig nem lehet tudni, ki lesz a pénzügyminiszter; a legújabb hír gr. Zichy József kereskedelmi minisztert emlegeti. Tisza utódja felől azonban nincs semmi hír. A képviselőház szünetel, s csak a pénzügyi bizottság dolgozik, de annál élénkebb a forrongás a pártok közt. Ghyoz Kálmán megválasztván új programja alapján Komáromban ismét, visszatérte után nemokára balközépi képviselők értekeztek nála, s elhatározták, hogy a közjogi ellenkezéssel fölhangyva, új pártot alakítanak, mely támogatni fogja ugyan a kormányt, de a jobboldali pártfogylmet el nem ismerve, mindig függetlenül szavaz. E pártot „középpártnak“, vagy „centrumnak“ nevezik, s legelső zömét a következők képezik, kik be is jelenték már, hogy a balközépi körből kilépnek: Pap Lajos, Ivánka Imre, Horn Ede, Makray László, Domahidy Ferencz, Simonfy Kálmán, dr. Oláh Gyula, Szomjas József, Horváth Gyula, Huszár Imre, Sipos István, Zámory Kálmán, Ghyoz Dénes, Szentimrey Elek, Mátyus Aristid, Horanszky Nándor, Hammersberg Jenő. Mint hallatszik jobboldalról is több tagra számíthatnak.

*(Bazaine halálra ítéltetett.) A versaillesi haditörvényszék decz. 10-én mondta ki Bazaine fölött egyhangulag az ítéletet, mely rangvesztésből és halálbüntetésből áll. De a törvényszék valamennyi tagja aláírta a megkegyelmezést kérő okmányt, s azonnal átadták Mac-Mahon kormányelnöknek. Bazaine az ítélet kihirdetését nyugodtan fogadta. Mielőtt ez kimondatott volna, így kiáltott föl: „Krisztusra esküszöm, Franciaországot nem árultam el soha!“

*(A felségvétség pörök) a királyi amnestia által félbehagyandók lévén, az elítéltek pedig szabadon bocsátandók, érdekesnek tartjuk megemlíteni, hogy Magyarország csak 13 felségvétség pör volt folyamatban, s egyedül egy létezett fogásban, kinek azonban más vétsége is van, a miért elítéltek.

*(Rogear) a hírneves francia menekült, természetesen este De Gerando-Teleki Emma grófné termében fölolvastatott tartott a klasszicizmus s romantizmus küzdelméről Franciaországban. E fölolvastatást nagy élvezettel hallgatta a válogatott és zártkörű társaság A szelleműs férfiú még három fölolvastatást fog tartani.

*(Magyar pénzjegyek.) Az 1 és 5 frtos papírgjegyek értékeért a magyar törvényhozás is kezeséget vállalt, de az államjegyek a dualismust eddig nem tüntették föl. Most több felszólalás után megtörtént már az intézkedés, mely szerint a szöveg német és magyar lesz, s a jelvények Magyarország államiségét is föltüntetik.

*(Házmán Ferenczet.) ki érdemes polgármestere volt 1848 előtt és 1867 utántól mostanig Budavárosának, Budapest főváros közgyűlése nyugdíjazta eddigi teljes fizetésével 3000 frttal. Királyi Pál indítványozta ezt a legutóbbi közgyűlésen s egyhangulag el is fogadták. Házmán már 38 évet töltött a közügyek szolgálatában.

*(Fővárosi hivatalokért) e hó 9-ig lehetett beadni a folyamodványokat. Erkezett 1700 folyamodó, még országgyűlési képviselők részéről is.

† (Halálozások.) Az erdélyi részek egy derék bajnoka b. Bánffy János elhunyt mult vasárnap bereztekli jóságán. Erdemes, munkás élete volt, s igen sokszor találkozunk vele a közügyek terén, hol miveltége és az elvekhez való ragaszkodás becsült férfit emelték. Jelentékeny részt vett az unió-küzdelmekben is, a szabadságharc alatt Küküllőmegye főispánja volt, később pedig visszavonult a gazdaszat terére, hol nemcsak gyakorlatilag működött, de a gazdasági érdekeket tollal is ismertette. A 60-as évek ismét a nyilvánosság sorompói közé hozták s először mint az erdélyi országgyűlés tagja jelent meg, 1869—72-ben pedig mint Tordamegye felső kerületének képviselője a magyar parlament tagja volt. Itt nem vihetett nagyobb szerepet, mert hallása annyira meggyöngyült, hogy a vitaközvetéseket csak hall-cső alkalmazása által kísérhette és szemé is nagyon megromlott. Visszavonult tehát népes családja körébe s egyedül a marosvásárhelyi főtanoda főgondnoki tisztjét tartotta meg. — *Kuhinka István*, rimaszombati képviselő, e hó 6-dikán meghalt 54 éves korában, s e hó 10-én temették el a gömörmezei Uj-Antalvölgyén. A boldogult mint gyáros a nagyiparosok egyik legtevékenyebb tagja volt. — *Zahn J. György*, a magyar gyáripár egyik legismertebb férfa, e napokban meghalt Zlatnón 70 éves korában. Több üvegyárt alapított s műkészítményeivel a párisi, londoni és bécsi kiállításokon elsőrendű aranyérmet nyert. Tagja volt Nógrádmegye bizottságának is. — *Satáray Béla* gróf, Ungmegyeének a közérdek iránt egyik legfogékonyabb fia, meghalt e hó 3-án 39 éves korában a szabolcamegyei Győröcskén. — Elhunytak még: *Muray János*, ismert budapesti házbirtokos, e hó 9-én 73 éves korában; *Kleber György*, Arad város árva-bizottmányi pénztárnoka, e hó 8-kán 81 éves korában; *Vargacs Károly*, Kalocsa egyik derék polgára; Baracsházi *Cabdebo Jónás* János, tomosmegyei földbirtokos Aradon, 73 éves korában; a gombai Fáy-családból *Fáy Piroška*, kinek zenetehetségét több általa szerzett magyar dal őrzi meg; Pallavicini Roger őgróf nejje: szül. *Vay Eulalia*, grófnő 60 éves korában e hó 8-án Buda-Pesten; *Pálffy Elek*, szül. Koltai Karolina asszony, 25 éves korában Pölöskefőn. — Megemlítjük még a külföld halottjai közül *Braton de Los Herreros*t, ki a spanyol drámairodalom egyik kitűnősége volt, 77 éves korában hunyt el Madridban.

Nemzeti színház.

Péntek, decz. 5. „Az áldozat.“ Eredeti szomorujáték 5 felv. Irta Vörösmarty M.
Szombat, decz. 6. „A fekete domino.“ Opera 3 felv. Zenéjét szerzerette Auher (Hauck k. a. fölléptéül).
Vasárnap, decz. 7. „A nagyapó.“ Vigjáték 3 felv. Irta Szigligeti.
Hétfő, decz. 8. „A krakói barátok“ Szinmű 4 felv. Irta Rákosi Jenő.
Kedd, decz. 9. „Hunyadi László.“ Opera 4 felv. Zenéjét szerzerette Erkel F. (Hauck k. a. fölléptéül).
Szerda, decz. 10. „Delila.“ Dráma 3 felv. Irta Feuillet Octave; ford. K. A.
Csütörtök, decz. 11. „Figaro lakodalmá.“ Vig opera 2 felv. Zenéjét szerzerette Mozart. (Hauck k. a. fölléptéül).

Szerkesztői mondanivaló.

— „Elhagyott vidéken.“ Leírásaiban vannak itt-ott jól talált vonások, melyek némi hangulatot is ébresztenek. De kényes faja ez a költészetnek; fiatal emberek ezen szeretik kezdeni, pedig csak az érettebb tehetőség gyümölcse lehet a jó leíró költemény. Próbálkozzék mással is. A tehetőséget öntől nem tagadhatjuk meg.
— H. K. Hiszen, cainosak; de nem is több. Higyje el, a sietség s kivált a mohóság sem magának, sem műzajának nem használ. — Megléssuk.
— P. D. Hogy Pascal a legkitűnőbb elmék egyike: mi is tudjuk. De erős nyelve, magvas eszméi a iorditól is többet kívánnak, mint csak épen hogy köznapni styben magát jól rosszul ki bírja fejezni.
— Egérnyűlés. Nem tudjuk mi akar lenni? — aesopi mese-e? vagy gazdaszati értekezés? Egyiknek sem találta el a formáját. Amannak igen hosszú és periphatikus; emennek meg igen sovány.
— A bent! szához. A rajzot ugyan nem adhatjuk, mert a tárgy nem a Vasárnapi Ujságba, hanem a Politikai

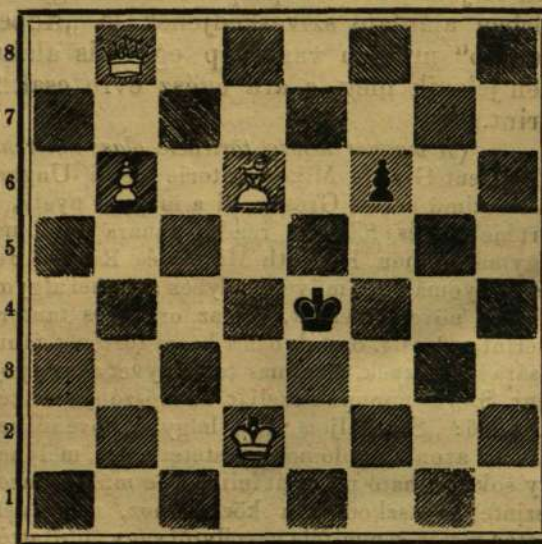
Ujdonságokba való, ott pedig rajzokat nem közölhetünk; de a szöveg, mint vidéki levél, meg fog jelenni.

— P. Bazil. Hasonlóképen.
Déva. R. L. Mindkét küldeményt örömmel és köszönettel vettük.
— M. Vhely. T. L. A szives ígretet teljesítését mielőbb kérjük. Biztosan számíthatunk-e rá még ez év lefolyása előtt?
— Váralja. D. J. A társalpjaink iránt nyilvánított bizalmi szavazat csak buzdításunkra szolgálhat. Jövő év folytán lapunk beltartalmának jelentékeny növekedése folytán, reméljük, sikerül némely apró hiányokon is segíteni. Az említett rovat is csak tárgyalmas miatt maradt ki egyszer-másor.
— N. Sz. — a. R. Gy. Az aj nlott tervet véleményünk szerint nem lehetne jól kivinni A levelet különben elküldtük I. M.-nak, a kinek választát várjuk. A másik közleményt mindjárt megérkezése után már más lapokban is megláttuk.
— Sziget. Sz. I. A megbízásban eljárunk. Az érdekes történeti cikket talán már januári első számaikban alkalmunk lesz közölni.

SAKKJÁTÉK.

732-ik sz. f. Gérecz Károlytól (Sárospatakon).

Sötét.

Világos.

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

A 727-ik számú feladvány megfejtése. (Pap Dezsőtől Miskolczon.)

VII. Söt.

1. Bel—e8 stb.

Helyesen fejtette meg: Veszprémben: Fülöp József. — Gelsen: Glesinger Zsigmond. — Sárospatakon: Gérecz Károly. — Debreczenben: Zagva Imre. — Sziget-Cépen: Mayer Károly. — Ócsárd: Pick Mór. — Sárospatakon: Hubay Gyula. — A pesti sakk-kör.

F. hó 7-én kezdődött a pesti sakk-körben az idei nagytorna 20 részvevővel.

Lapunk mai számához a „Franklin-társulat“, magyar irodalmi intézet kiadásában megjelent legújabb könyvek árjegyzéke van csatolva.

Melléklet: Előfizetési fölhívás a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 1874. évi folyamára.

Lapunk mai számához a „Képes Néplap“ s „Politikai Híradó“ előfizetési fölhívása van csatolva az 1874. évre.

Melléklet: Előfizetési fölhívás a „Nefeletjs“ 1874. folyamára.

Lapunk mai számához a „Baloldal“ című politikai napilap előfizetési fölhívása van csatolva 1874. évre.

TARTALOM.

A két Laczkovics (két arczképpel). — Anyám névnapján. — A Dárius kincse (folyt). — Alpvideki tájkép (képpel) — Vadász-élet (két képpel). — Budapest jótékony intézetei. — Görögországról. — Hogy fagy meg a víz? — Medvevász Beresowban (képpel). — Egyveleg. — Tár-ház: Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Balesetek, elemi csapások. — Mi nyesség? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

(Félelős szerkesztő: Nagy Miklós (L. csukor-utca 11. sz.)

HETI NAPTAR.

Honapi-és Hetinap	Katholikus es protestáns naptar	Görög-orosz naptar	Izraeliták naptara	Nap honozás kéll nyuz.	Hold honozás kéll nyuz.
Deczember					
14. vasár	E 3 Spiridion	E 3 Agnellus	2 6 27 Habak.	24	262 35 7 41 4 8 194 8 1 47 1 22
15. Hétfő	Irenaeus p.	Valerian.	3 Sophonias	25 Oltár ün.	263 36 7 42 4 8 206 11 2 53 1 38
16. Kedd	Etelka, Euseb	A nanius	4 Borbála	26	264 37 7 43 4 8 218 21 4 3 1 57
17. Szerd.	Lásár. Kant. †	Lásár	5 Szabbász	27 Enosz	265 38 7 44 4 9 230 52 5 15 2 20
18. Csüt.	Graczián	Kegyes	6 Miklós	28	266 39 7 44 4 9 243 38 6 31 2 51
19. Pént.	Nemesius	† Nemtó	7 Ambrus	29 Efreim	267 40 7 45 4 9 256 37 7 45 3 29
20. Szom.	Theofil	† Ámon	8 Patapius	30 S. Roseh	268 41 7 46 4 10 270 13 8 52 4 24

Hold változása. ● Újhold 19-én 8 óra 5. 5 perczkor este.